

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 54 · 22. februar
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 22. februar 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 54):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:03]: Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Oslo: Cato Brunvand *Ellingsen*

For Telemark: Thorleif Fluor *Vikre*

Representanten Mimir Kristjánsson vil framsette et representantforslag.

Mimir Kristjánsson (R) [10:00:25]: Jeg vil, på tredje forsøk, legge fram et representantforslag på vegne av Bjørnar Moxnes og meg selv om at Arbeidstilsynet skal kunne bøtelegge personer med en ledende rolle i en virksomhet som har begått grove brudd på arbeidsmiljøloven.

Presidenten [10:00:43]: Representanten Per-Willy Amundsen vil framsette et representantforslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:01:01]: På vegne av stortingsrepresentantene Tor André Johnsen, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og meg selv har jeg den glede å fremsette et forslag om reversering av økningen av bøtesatsene i trafikksaker som avgjøres etter forskrift om forenklet forelegg.

Presidenten [10:01:23]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:30]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:30]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Bjørnar Skjæran, Anette Trettebergstuen og Terje Aasland vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Turid Kristensen.

Turid Kristensen (H) [10:01:55]: Mitt spørsmål går til statsråd Trettebergstuen.

TV 2 hadde nylig en sak som beskrev hvordan en trener, som også var politimann, i over 20 år hadde trakassert utøvere seksuelt og begått seksuelle overgrep. Flere varsler og anmeldelser hadde kommet inn. Sju jenter fortalte om alt fra beføling og sexprat til voldtekt.

Jentene varslet til klubben, og de anmeldte til politiet. Foreldre prøvde også i flere år å stoppe treneren. Denne saken er dessverre ikke enestående, men den viser hvordan gjentatte varsler mot en overgriper ikke har ført til at vedkommende ble stoppet. Tvert imot fikk han fortsette som trener – også i nye idrettslag.

Norges idrettsforbund har innført flere tiltak for å få slutt på dette, men de er også tydelige på at de trenger bedre verktøy for å kunne håndtere det. Det har vært dialog mellom NIF og Kultur- og likestillingsdepartementet over flere år. Jeg vet at det har vært mange runder, og også at departementet har etterlyst mer informasjon, at idretten har svart på spørsmål og gitt opplysninger, og at det har vært etterspurt enda mer informasjon. Idretten har vært tydelig på hva det er de trenger: NIF har behov for en lovhjemmel for at idretten skal kunne behandle bl.a. opplysninger om straffbare forhold og lovovertridelser, og de må kunne sørge for at varsler kan følges opp på en bedre måte for å kunne beskytte barn og unge.

Jeg vet at også statsråden ønsker å få en slutt på dette, men det tar for lang tid. Det framstår som om det i for stor grad er opp til idretten å komme opp med en løsning. Men det haster å få på plass en løsning, slik at foreldre kan være trygge på å sende barna sine til idretten, og at barn og unge skal kunne være trygge.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Mener ikke statsråden at regjeringen burde kunne innta en mer proaktiv rolle, og med ressursene som er tilgjengelig, i både Kultur- og likestillingsdepartementet og Justisdepartementet, nedsette en ad hoc-gruppe som sammen med idretten kan få på plass en løsning raskere? Ville ikke det være en mer effektiv måte å løse dette på?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:03:55]: Takk for dette viktige spørsmålet.

Vi er alle sjokkert og opprørt over de historiene som kommer fram. Idretten skal ikke bare være for alle, den skal være trygg for alle. Forebygging og håndtering av seksuell trakassering og overgrep er enormt viktig og helt avgjørende for at alle skal føle seg trygge når de deltar i idrett eller i andre frivillige organisasjoner. Nettopp arbeidet mot vold, overgrep og seksuell trakassering er noe denne regjeringen har intensivert på mange departementers ansvarsområder, og noe jeg som kultur- og likestillingsminister har ansvaret for å koordinere.

Når det gjelder dialogen og saksgangen i det aktuelle tilfellet med Norges idrettsforbund og deres ønske og behov for å kunne lagre personopplysninger for bedre å kunne håndtere denne typen hendelser og forebygge at folk som har begått uønsket atferd eller kriminalitet, kan fortsette å ha noe med ungene våre å gjøre, har vi siden høsten 2021 vært i god dialog med idretten om det

te. Det stemmer ikke, slik representanten sier, at det er beint fram hva idretten trenger av lovhjemler. Når det gjelder behandling av alle typer personopplysninger, må man ha et rettslig grunnlag for at det skal være lovlig. Særlig er kategorier med personopplysninger krevende å håndtere. Idretten har ikke bare ytret ønske om å lagre personopplysninger for å forebygge trakassering og overgrep, men også om å forebygge og følge opp uheldige hendelser i idretten mer generelt.

Vi har nå bedt NIF om et møte, som skal avholdes i neste uke, der vi sammen med de nødvendige ressurser i Justisdepartementet, som også representanten peker på, kommer til å få til dette sammen.

Turid Kristensen (H) [10:06:02]: Jeg forstår at dette ikke er en enkel ting å løse, men idretten har vært helt klar på hvilke behov de har. De må kunne lagre opplysninger, de må få lov til å jobbe med dette på en annen måte, og de må kunne følge opp varslene bedre. Dette er kompliserte spørsmål som må løses.

Vi fikk på plass en lov som skulle styrke antidopingarbeidet, men også forhindre kampfiksing. I forbindelse med det arbeidet ble det sagt at dette var viktige samfunnsinteresser, og derfor var det behov for en lovhjemmel for det. Jeg kan ikke med min beste vilje forstå at det ikke er minst like viktig at vi forebygger seksuell trakassering og overgrep i idretten.

Det er komplisert, og ja, det har vært avholdt flere møter med idretten, det har vært flere e-postutvekslinger, og det har vært sendt inn opplysninger i ulike sammenhenger, men det tar altfor lang tid.

Kan ikke statsråden heller ta initiativ til at man setter seg sammen med idretten, får satt ned en ad hoc-gruppe og får løst dette, i stedet for å kaste ball fram og tilbake?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:07:05]: Representanten forenkler litt hva spørsmålet egentlig handler om.

Når det gjelder behandling av sensitive personopplysninger, er det noe man er nødt til å trå varsomt inn i og gjøre på en ordentlig måte. Det har ikke fra NIFs side vært helt klart definert og avgrenset hva slags type opplysninger man skal kunne lagre for å forebygge, forhindre og behandle denne typen overgrep på best mulig måte.

Det er helt riktig at jeg nå har satt i gang et hurtigspor. Vi må komme til bunns i dette, og vi må få gjort det lovarbeidet som er nødvendig. Derfor skal vi ha et møte i neste uke der vi skal klarlegge alle disse detaljene, og på den måten få satt i gang dette hurtig og raskt og forhåpentligvis komme opp med virkemidler som gjør at idretten får de hjemlene og mulighetene de trenger, slik at ingen av ungene våre skal måtte oppleve denne typen ting i framtiden.

Presidenten [10:08:08]: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – først Turid Kristensen.

Turid Kristensen (H) [10:08:09]: Jeg takker for svaret.

Et hurtigspor høres bra ut. Jeg vet at det er komplisert. Hva de trenger for å nå målet, må man finne ut av sammen, men målet er helt tydelig. Så håper jeg det ikke blir enda et møte, men at man nå kommer fram til en løsning.

Det er behov for flere virkemidler for å få bukt med seksuell trakassering og overgrep i idretten, men også i andre organisasjoner. I forbindelse med behandlingen av et representantforslag om trygge fritidsaktiviteter for snart et år siden, uttalte statsråd Kjersti Toppe at regjeringen har vedtatt å legge fram en stortingsmelding om seksuell trakassering våren 2024. Meldingen vil også omfatte kultur- og fritidsarenaer og kartlegge omfanget av seksuell trakassering i sektoren.

I lys av de alvorlige sakene som er avdekket av TV 2, er mitt spørsmål til statsråden om hun kan framskynde denne stortingsmeldingen, slik at vi ikke må vente over et år før den legges fram, og enda lenger før den vedtas og tiltak kan igangsettes.

Kan statsråden redegjøre for status for hvor langt arbeidet har kommet – hva som er igangsatt, og hvor langt arbeidet med kartleggingen har kommet?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:09:11]: Jeg kan betrygge representanten om at denne regjeringen på ingen måte hviler i arbeidet mot seksuell trakassering, selv om vi skriver en omfattende melding om hva problemet og omfanget av seksuell trakassering i samfunnet vårt er. Den gjennomgangen og den statusen trenger vi. Alle vet at metoo-bevegelsen bare rispet i overflaten av hva omfanget av seksuell trakassering i samfunnet vårt er. Vi trenger kunnskap og fakta.

Denne regjeringen har intensivert likestillingsarbeidet og arbeidet mot seksuell trakassering og er allerede i gang med en rekke tiltak for å forhindre den typen uønskede ulovligheter. Når vi f.eks. styrker likestillingsorganisasjonene, og når vi rydder opp i arbeidslivet og maktforholdene der, handler det om at det er viktige samfunnsstrukturer som må endres for å forebygge seksuell trakassering.

Meldingen kommer når den er varslet å komme – i løpet av våren 2024. Den kommer til å ta for seg en rekke samfunnsområder og vil inneholde nye tiltak for både å forebygge og bekjempe seksuell trakassering.

Presidenten [10:10:18]: Turid Kristensen – til oppfølgings-spørsmål.

Turid Kristensen (H) [10:10:18]: Jeg forstår da at den ikke vil bli framskyndet, selv om det er mye som ty-

der på at den burde bli det. Jeg fikk heller ikke noe svar på hvor langt man har kommet i arbeidet, spesielt knyttet til kartlegging i sektoren.

Som jeg nevnte i mitt første oppfølgingsspørsmål, er det behov for flere ulike virkemidler for å få bukt med dette. Politiattestordningen er et av disse virkemidlene. Den fungerer imidlertid ikke godt nok, bl.a. fordi idrettslagene og organisasjonene ikke lenger har mulighet til å be om en oppdatert attest, med mindre det foreligger helt spesielle forhold. Det betyr at dersom en trener først har fått en attest og senere dømmes for seksuelle overgrep, vil ikke idrettslagene få kjennskap til det. Ordningen er også tungvint og papirbasert. I behandlingen av saken om trygge fritidsaktiviteter for snaut et år siden fremmet jeg to forslag om nettopp å følge opp tidligere vedtak for å forbedre denne ordningen.

I lys av det vi nå har snakket om, vil statsråden vurdere å ta initiativ til at dette arbeidet likevel kan komme raskere i gang?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:11:22]: Det aktuelle virkemiddelet sorterer ikke inn under min portefølje, men jeg kan betrygge representanten om at arbeidet mellom idretten og det aktuelle departementet og statsråden med politiattester er godt i gang, og man har en god dialog om hvordan man kan få dette til å bli bedre. Det bekreftet idrettspresidenten for meg senest i går, så det skal vi komme tilbake til.

Med respekt å melde: Det er merkelig at en representant fra partiet Høyre kan stå og være ivrig etter tiltak mot seksuell trakassering all den tid Høyre ved enhver korsvei har vært motstandere av de grepene som den tidligere opposisjonen i Stortinget fikk igjennom. Da vi ville opprette lavterskeltilbud for håndtering av seksuell trakassering, var partiet Høyre først imot.

Det trengs en rekke grep på en rekke samfunnsområder hvis vi skal få et samfunn fritt for trakassering. Den ryddejobben er vi i ferd med å gjøre i kulturlivet, i arbeidslivet, i Forsvaret og selvfølgelig også i idretten.

Presidenten [10:12:28]: Silje Hjemdal – til oppfølgingsspørsmål.

Silje Hjemdal (FrP) [10:12:42]: Barn har rett til å delta i lek og fritidsaktiviteter, i tråd med barnekonvensjonens artikkel 31, og rett til beskyttelse mot vold og overgrep, i tråd med barnekonvensjonens artikkel 19. For å kunne innfri disse rettighetene er det avgjørende at fritidsarenaene faktisk er trygge for dem som deltar.

En rekke alarmerende artikler om overgrep i idretten de siste årene viser at barna ikke vernes godt nok. Det var bakgrunnen for at jeg og Fremskrittspartiet fremmet et representantforslag i fjor om trygge fritidsaktiviteter. Dessverre ble det nedstemt av regjeringspar-

tiene og SV. Jeg lurte derfor på om statsråden nå er villig til å presse på sine kollegaer for at det legges fram en sak om bl.a. endringer i politiregisterloven, slik at det blir mulig for frivillige lag og organisasjoner å få en bedre politiattestordning, i tråd med det behovet frivilligheten veldig klart har signalisert at de trenger.

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:13:46]: Jeg er helt enig med representanten i at det er grusomme saker som vi får kjennskap til. Det er bra at de sakene kommer opp, for det er helt uakseptabelt at noen unge, noe som helst sted, skal bli utsatt for slike ulovligheter. Vi er nødt til som politikere å gjøre alt vi kan for å forebygge at det skjer, og håndtere det riktig når det dessverre skjer.

Det aktuelle spørsmålet om politiattest og representantforslag sorterer ikke under min portefølje, men som jeg sa, vet jeg at idretten, for å ta den største frivillige bevegelsen vi har, er i god dialog om hvordan hele politiattestsystemet kan gjøres på en enklere måte.

Presidenten [10:14:29]: Silje Hjemdal – til oppfølgingsspørsmål.

Silje Hjemdal (FrP) [10:14:30]: Jeg registrerer at vi ikke får noe klart svar på akkurat det, men det jeg håper ministeren kan svare på, er hvordan regjeringen har tenkt å støtte frivillige ordninger. Trygg på trening med Redd Barna er et kurs som er utviklet i samarbeid med Norges idrettsforbund, Nok. Bergen og flere særforbund. Kursene skal gjøre idrettsarenaene til trygge steder for barn. Det gir trenere og frivillige kompetanse om hva vold og seksuelle overgrep er, hvordan man kan forebygge vold og seksuelle overgrep i egen klubb, og hva man eventuelt kan gjøre for de barna man er bekymret for. Dette kurset er heldigvis gratis, men slik jeg forstår det, trenger man midler for å sikre at de eksisterende ressursene kan bli bedre, og at de ikke minst kan nå flere. Er dette noe idrettsministeren kunne tenke seg å sikre finansiering?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:15:28]: Alle grep som kan tas for at alle deler av idretten, fra sentralt hold helt ned til den enkelte trener eller forelder for den saks skyld, kan bli mer bevisst på og bedre på forebygging av denne typen hendelser, er noe som vi ikke bare vil se på, men som jeg tenker at vi må se på. Jeg vil også si at idretten tar dette på høyeste alvor. Det foregår enormt mye godt forebyggende arbeid i idretten, selv sagt gjør det det. Dette handler om barn og unge. Jeg kjenner ikke til det kurset som representanten nevner her, men det skal jeg selvfølgelig se på.

Presidenten [10:16:08]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Terje Halleland (FrP) [10:16:24]: Mitt spørsmål går til «strømprisindekset».

Statsminister Jonas Gahr Støre har påstått at regjeringens strømstøtte er Europas beste, og at det er den mest omfattende ordningen man har i Europa. Olje- og energiministeren satt så sent som i forrige uke i Politisk kvarter og benektet flere ganger av tysk industri har bedre ordninger enn hva bedriftene i Norge har.

Faktisk.no publiserte nylig en omfattende oversikt over hvordan den norske strømstøtteordningen egentlig slår ut sammenlignet med andre land i Europa, basert på tall fra flere analyseselskap. Tallene viser at støtten til norske bedrifter i forbindelse med energikrisen i Europa har vært mindre enn i land som Tyskland, i tillegg til at vi nå havner langt bak land som Østerrike, Nederland, Malta, Luxembourg, Slovakia, Italia og Storbritannia. Denne oversikten tar utgangspunkt i støtte per innbygger, noe som kan legge hele diskusjonen om støtte som andel av bruttonasjonalproduktet til side. Som resultatene viser, holder ikke argumentasjonen fra regjeringen om den norske strømstøtten mål, for Norge kommer altså ikke noe spesielt godt ut sammenlignet med våre naboer på kontinentet. Jeg har ikke tenkt å be statsråden redegjøre for om regjeringen vil begynne å ta norsk industri og bedriftene våre på alvor. Halvannet år inn i energikrisen er det lite som tyder på det.

Mitt spørsmål er så enkelt: Erkjenn statsråden at regjeringen og han selv har overvurdert styrken til de norske støtteordningene sammenlignet med andre land i Europa, og at han tok feil, med tanke på at Tyskland har bedre støtteordninger for sitt næringsliv enn hva vi har i Norge?

Statsråd Terje Aasland [10:18:17]: Aller først har jeg lyst til å understreke at vi har en god strømstøtteordning for husholdningene i Norge. Nå har vi foreslått at den skal bli enda bedre, enda mer treffsikker, enda mer relevant og enda enklere å ha oversikt over for strømkundene ved at vi nå foreslår å gå fra en gjennomsnittsberegning av strømstøtteordningen for husholdningene til en timebasert ordning. Det håper jeg også Fremskrittspartiet og representanten vil støtte helhjertet opp om, for det er en veldig god og kraftfull endring for husholdningene, spesielt i en tid da vi i fortsettelsen mest sannsynlig kommer til å se mer varierte priser. Da vil denne ordningen være en direkte priskorreksjon. Når prisene er på over 70 øre, vil man kompensere for 90 pst. av det overskytende. Vi har sagt at vi foreslår 90 pst. fra og med juni inneværende år, og at vi også forlenger strømstøtteordningen for husholdningene, for landbruket og for frivilligheten ut 2024. Så det er en ganske kraftfull og markant endring.

Når det gjelder forholdet til bedriftene, mener jeg at fastprisavtalene – det sporet regjeringen har fulgt med å få på plass fastprisavtaler for næringslivet – er en god sikring for næringslivet. Vi må få dette markedet til å fungere på en optimal måte. Vi ser at fra vi lanserte dette 7. desember, har konkurransen tiltatt. Prisene er nå langt lavere enn det mange egentlig kunne forestille seg på det tidspunktet da denne ordningen ble lansert.

Det er fremdeles viktig å få på plass enda bedre konkurranse i dette markedet for å styrke bedriftenes mulighet til å få langsiktige, gode avtaler for strøm som en viktig innsatsfaktor i det. Når det gjelder treårskontrakter, er vi nede i godt under 1 kr, og for sjuårskontrakter er vi på godt under 70 øre. Jeg mener at det i konkurranseflaten mot f.eks. Tyskland står seg veldig godt. Der er prisinnetningen sånn at en betaler 1,40 kr per kWh for det som overstiger 30 000 kWh.

Terje Halleland (FrP) [10:20:22]: Jeg stilte egentlig et veldig enkelt spørsmål og fikk et svært omfattende svar, som inneholdt stort sett det meste utenom svar på spørsmålet. Jeg vil gjerne gjenta spørsmålet om statsråden innser at Tyskland har bedre støtteordninger for sitt næringsliv enn hva vi har i Norge.

Samtidig vil jeg gjerne også stille et spørsmål om de såkalte fastprisavtalene. Det er ca. 200 000 bedrifter i Norge som kunne vært aktuelle for en fastprisavtale. Så langt er det 257 bedrifter som har inngått en sånn avtale. Er det virkelig bedriftene som ikke forstår sitt eget beste?

Statsråd Terje Aasland [10:21:05]: For det første mener jeg bestemt at vi har en bedre ordning, en bedre forutsetning, for norsk næringsliv enn de rammebetingelsene som er satt i Tyskland. Som jeg sa: I Tyskland får mellomstore bedrifter og bedrifter av litt større størrelse som har et forbruk over 30 000 kWh, et energitilskudd basert på det som har vært fjorårets forbruk, hvor prisen da settes til 1 kr og 40 øre. Når man tar utgangspunkt i fastprisavtalene i Norge, er disse langt billigere enn dette, og det bør være en god konkurranseflate mot Tyskland når det gjelder strømpris og sånn det utvikles.

Når det gjelder kraftforedlende industri i Norge, overvar jeg tegningen av en kraftkontrakt mellom Statkraft og INEOS. Jeg mener at det var en veldig god kontrakt som INEOS hadde fått forhandlet fram, og jeg mener at det grunnlaget er det ikke mulig å oppnå i Tyskland.

Presidenten [10:22:01]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Terje Halleland.

Terje Halleland (FrP) [10:22:03]: Jeg får – etter en stund – med meg at en ikke ønsker å svare konkret på det spørsmålet, og at en da sikkert mener at disse analy-

seselskapene og faktisk.no har vært mer kreative enn det regjeringen har vært. Selv om de andre regjeringene i de landene jeg nevnte, betaler mer i støtte, er det altså en mer unødvendig støtte som blir betalt der, i forhold til den målrettede støtten som vår regjering i Norge gir, som 257 bedrifter har valgt å benytte seg av. Er virkelig statsråden fornøyd med det antallet som har sluttet seg til en fastprisavtale?

Statsråd Terje Aasland [10:22:48]: Nei. Derfor har jeg vært veldig tydelig på at dette markedet må utvikles. Det er flere kraftselskaper som må være med på å konkurrere om å få fastprisene både ned og også ut til næringslivet.

Jeg mener at fastpriskontrakter og fastprisavtaler mellom næringslivet og et strømsalgsselskap er den beste forsikringen næringslivet kan få. Det sikrer stabilitet og forutsigbarhet over tid, og en vet hvilken kostnad en har knyttet til energi til enhver tid. Jeg mener altså det er en veldig god ordning, og det er viktig at den kommer til å fungere, og at flere bedrifter tegner den. Derfor har vi også foreslått endringer i disse fastpriskontraktene nå.

Det som har vært en av utfordringene, har vært at bedriftene må binde seg til et forholdsvis stort volum gjennom et helt døgn, men nå har vi sagt at vi ønsker å gjøre endringer som tilsier at bedriftene også kan gå på faktisk forbruk. Jeg tror at det vil styrke hele ordningen, og at det er flere bedrifter som da vil bruke anledningen til å inngå en fastpriskontrakt, som gjør at de sikrer seg mer stabilitet og forutsigbarhet når det gjelder pris.

Presidenten [10:23:48]: Sofie Marhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:24:01]: Regjeringen har satt ned et strømutvalg som fort kan ende som et trenerutvalg. Utvalget skal nemlig legge fram en utredning først til høsten. EU skal derimot levere forslag til endringer i energimarkedet allerede innen utgangen av mars i år. Da risikerer Norge å sitte igjen med skjeget i postkassen. Ikke nok med det: Regjeringens innspill til EUs arbeid står i direkte motsetning til det nye strømutvalgets mandat.

Hvordan kan statsråden forsvare regjeringens dobbeltkommunikasjon med på den ene siden løfter om å endre prisdannelsen her hjemme, kanskje en gang til høsten, kanskje senere, og på den andre siden et ortodokst forsvar for dagens markedsregime i høringssvaret til EU her og nå?

Statsråd Terje Aasland [10:24:57]: Vår uttalelse til EU-kommisjonens arbeid med å se på markedsreformer innenfor energifeltet er en veldig tydelig understøtting av det vi har sagt hele tiden, at det å gjøre end-

ringer nå som vi ikke helt ser konsekvensen av, vil være svært uheldig. Det har vært vår kommunikasjonslinje fra dag én. Siden EU begynte å diskutere gassmarkedet, pristak, makspris osv., har regjeringens linje vært veldig tydelig: Det kraftsystemet, det energisystemet vi har, bør ikke endres med mindre vi er helt sikre på at det endres i positiv retning.

Derfor har vi også satt ned dette strømprisutvalget, som jeg mener er veldig viktig. Det er veldig kompetente mennesker som sitter der, det er mennesker fra ulike miljøer. Hvordan en kan oppnå mer prisstabilitet og forutsigbarhet, er noe jeg tror alle trenger mer kunnskap om. Når gode fagfolk da kan gå gjennom dette området, tror jeg det er til nytte også for den norske debatten – og kanskje også en aha-opplevelse for enkelte representanter i Stortinget.

Presidenten [10:25:58]: Sofie Marhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:25:59]: Jeg registrerer at regjeringen taler med to tunger – én til baklandet i egne partier og velgere og en annen til vennene sine i Brussel.

Seks av ti av strømutvalgets medlemmer jobber enten i selskaper som er kunder for kraftbransjen, har nettopp jobbet i kraftbransjen eller jobber i hovedorganisasjonen som organiserer kraftbransjen. En stor andel har med andre ord økonomisk interesse av å opprettholde dagens kraftmarked, der prisen på kraft fastsettes av høye europeiske gasspriser. Da oppstår det en stor avstand mellom mandatet, om bl.a. å se på frikobling fra det markedet og på medlemmenes politiske syn. Det kan by på konflikter, og vi risikerer at mandatet må vike.

Er statsråden bekymret for at enda et av regjeringens utvalg vil ende i indre konflikt og strid, uten evne til å oppfylle mandatet regjeringen selv har satt?

Statsråd Terje Aasland [10:27:02]: Regjeringen er helt samlet i veldig mange ulike spørsmål, også i energispørsmålet, så det er ingen grunn til å tro at en utvikling i debatten skal så stor splid i dette spørsmålet.

For det første: Det utvalget som er sammensatt, er sammensatt av faglig dyktige mennesker som kan kraftsystemet. Skal en lage en analyse av hvordan prissetting osv. er, er det naturlig å bruke fagfolk som kan det de skal gjøre, ikke spørre fagfolk som ikke kan det en spør om. Det er ganske naturlig at en gjør det på den måten. Det mener jeg er viktig. Det er et godt utvalg, og de har levert ulike rapporter som har faglig integritet og står seg veldig godt.

Jeg er helt overbevist om at de kommer til å levere på det som er hovedmandatet, som altså er å se på hvordan en eventuelt kan gjøre justeringer for å få mer prisstabilitet og forutsigbarhet. I tillegg har vi tatt inn en del

av de temaene som er i den offentlige debatten, og bedt ekspertutvalget svare også på det.

Presidenten [10:28:05]: Rasmus Hansson – til oppfølgingsspørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [10:28:20]: Vi har nå fått meldinger om at Equinor har redusert gassproduksjonen sin i perioder med lavere gasspriser for å maksimere utbyttet ved salg ved høyest mulige gasspriser. Det er for så vidt stikk i strid med det statsministeren mange ganger har insistert på, nemlig at Norge produserer for full guffe av hensyn til Europa – det får statsministeren forklare senere. Regjeringen har imidlertid lenge vært tydelig på at det er en sterk sammenheng mellom høye gasspriser og høye strømpriser. Hva er olje- og energiministerens forklaring til norske strømkunder på at statens oljeselskap driver prismanipulasjon for å drive gassprisen opp, med den effekt at også strømprisene i Norge stiger?

Statsråd Terje Aasland [10:29:16]: Aller først er jeg veldig glad for at aktiviteten på norsk sokkel er opprettholdt til tross for Miljøpartiet De Grønnes sterke motstand gjennom hele sin eksistens og hele sin historie. Det er av stor betydning for energisikkerheten i Europa og for stabiliteten som ligger der nå, at norsk sokkel har klart å øke eksporten med 8 pst. – nærmere 100 TWh i løpet av 2022. Det tror jeg vi alle sammen skal være takknemlig for, for det bidrar til større energisikkerhet i Europa, og jeg er veldig stolt av at de som jobber på norsk sokkel og har sitt arbeid der, faktisk har klart å øke leveransene på denne måten.

Når Equinor har gjort vurderinger knyttet til sin produksjon i siste kvartal, er det noe Equinor må svare ut. Vi er opptatt av å kunne opprettholde høy produksjonskapasitet på norsk sokkel. Derfor har vi også støttet endringer fra selskapene som gjør at de kan underbygge en sterkere eksport i fortsettelsen.

Som jeg har sagt hele tiden: Det at en har en nær full utnyttelse av den kapasiteten som til enhver tid er på norsk sokkel, er viktig i den situasjonen vi er i.

Presidenten [10:30:20]: Rasmus Hansson – til oppfølgingsspørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [10:30:21]: Jeg vet ikke om norske strømkunder som sliter med prisene, ble spesielt mye klokere av det svaret. Som statsråden vet, er Miljøpartiet De Grønne enig med alle andre norske partier om at vi på kort sikt skal ha maksimal produksjon på norsk sokkel for å avhjelpe gassmangelen i Europa. Derfor er det interessant at statsråden selv ikke har noen problemer med at norske selskaper driver

prismanipulasjon ved å holde tilbake gassproduksjonen på sokkelen.

Vet statsråden hvorvidt andre selskaper som produserer på norsk sokkel, driver med den samme typen prismanipulasjon, med den samme effekten på norske strømpriser?

Statsråd Terje Aasland [10:31:03]: Aller først har jeg lyst til å understreke at norske husholdninger, norske strømforbrukere, skal være helt trygge på at de får en priskorreksjon når strømprisene er ekstremt høye. Det har vi veldig tydelig understreket gjennom den strømsøtteordningen som har vært, og de forslag til endringer vi nå har kommet med, hvor man nå går fra et månedsgjennomsnitt til en timepris, og man faktisk gjennomfører en priskorreksjon så fort prisen blir over 70 øre. Det tror jeg gagnar norske strømkunder på en særdeles god måte.

Jeg vil ikke stå ved at det er noen som driver prismanipulasjon i dette, men det er jo slik at gasslagrene fylte seg opp, ikke minst takket være økt eksport fra norsk sokkel. Det gjorde også at markedssituasjonen endret seg inn i fjerde kvartal, og det kan være et uttrykk for det Equinor har gjort. Jeg har ikke fullstendig oversikt over hvordan produksjonsprofilen til Equinor til enhver tid er, men jeg er opptatt av at vi hele tiden legger opp til å kunne utnytte den produksjonskapasiteten som er, på en best mulig måte, så lenge etterspørselen er stor.

Presidenten [10:32:09]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:32:22]: For kystfolket var valet i 2021 eit skjebneval. I mange år hadde dei sett kystsamfunn forvitte fordi fiskeressursane hadde blitt konsentrert på stadig færre hender, sentralisert på stadig færre stader. Dei hadde opplevd på kroppen at kvotesystemet ikkje var organisert for dei. Det var ikkje nærleik til fiskeressursar som avgjorde retten til å fiske, det var nærleik og tilgang til kapital som avgjorde. Systemet hadde blitt det motsette av kva det opphavleg skulle vere. Målet var ikkje å få til busetjing og skape mest mogleg verdi av fiskeressursane i distrikta, men mest mogleg verdi for færrast mogleg.

Kritikken og opprøret har vore der lenge, men blitt avfeia av den eine fiskeriministeren etter den andre. Men i april 2020 slo bomba ned i norsk fiskeripolitikk. Riksrevisjonens grundige gjennomgang av kvotesystemet var oppskakande lesing. Kvotesystemet, sjølve fordelingsmekanismen i fiskeria, hadde undergrave måla i fiskeripolitikken om busetjing og sysselsetjing i kystsamfunna. Dei fleste kystsamfunna hadde til og med tapt på utviklinga, og verst hadde det ramma ungdomen, sjølve framtida. Kritikanane hadde fått rett.

I denne situasjonen mobiliserte heile sentrum-venstre for nødvendig reform av fiskeripolitikken. Svært mange lét seg overtale av lovnadene frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet om at no skulle fisken kome folket langs kysten til gode. Fiskeriminister Skjæran var sjølv ute og lova bot og betring. Den minste flåten skulle styrkjast. Halvanna år etter valet – kva har skjedd? Ingenting. Kvotesystemet er uendra, statsråden meiner vi må vente på ny kvotemelding før noko kan gjerast, og i mellomtida fortset systemet som ei maskin med øydeleggjande kraft, slik Riksrevisjonen beskrev det.

Kan statsråden forklare Stortinget kvifor ingenting har skjedd?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:34:26]: Jeg har fra første dag sagt at når vi skal gjøre den store jobben vi må gjøre fordi det her er behov for et oppryddingsarbeid etter forrige kvotemelding, skal vi arbeide nært med næringen og næringens organisasjoner. Det har vært en rettesnor for meg gjennom hele dette arbeidet. De målene som Arbeiderpartiet og Senterpartiet har nedfelt i Hurdalsplattformen for dette arbeidet, ligger selvsagt fast.

De strukturordningene som har vært over flere tiår, har handlet om å foreta en nødvendig tilpasning av fangstkapasiteten i norsk flåte og er en del av grunnlaget for at vi i dag har en veldig lønnsom fiskerinæring. Det var en subsidiert næring tidligere. Fangstkapasiteten er tatt ned, og det gjør at flåten er lønnsom.

For å ta noen tall: Hvis vi ser utviklingen fra før struktureringen og fram til i dag, er antall torsketrålere redusert fra 132 til 35. I den konvensjonelle kystflåten har antall båter over 15 meter gått fra 525 fartøyer til 175, og i flåten 11–15 meter fra 570 fartøyer til 321. Det betyr at struktureringen for alle fartøy over 11 meter har vært ganske omfattende. Nå står vi i en situasjon der vi kan legge rammene for fiskeripolitikken i årene framover, fordi den forrige rød-grønne regjeringen sørget for at det ikke er evigvarende rettigheter på noen fartøyer. Strukturgevinsten, strukturkvotene, opphører altså i 2027 og 2032. Det er en del av den jobben vi gjør.

Vi har også sagt at i arbeidet med en ny kvotemelding er vi opptatt av både å sikre forutsigbarhet og en rettferdig fordeling av kvoterettigheter og å bidra med en politikk som kan legge til rette for at det skapes mer på land i kystsamfunnene. Jeg tar Riksrevisjonens rapport på det største alvor.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:36:34]: Tida går. Vi er snart halvveis inne i denne stortingsperioden. Det er tre år sidan Riksrevisjonen kom med rapporten sin. Det var skremmande lesing. Ingenting har skjedd med det systemet vi har i dag. Det betyr at systemet kvernar urett kvar dag som går. Her var vi jo heilt einige, dei

raud-grøne partia. Her skulle vi gjere endringar. Og nå ventar ein på ei kvotemelding for å gjere endringar. Tenk om kulturministeren måtte vente på ei kvotemelding for å drive kulturpolitikk, om olje- og energiministerens måtte vente på ei oljemelding for å drive oljepolitikk, eller om næringsministeren skulle vente på ei matmelding for å drive matpolitikk. Dei køyrer på, dei. Dei har ei plattform dei skal gjennomføre. Slik er det ikkje når det gjeld fiskeri, her må vi vente i – etter kvart – år. Det står ikkje på menyen for våren eingong. Skal det bli behandla neste vår?

Når kjem kvotemeldinga til Stortinget, og kjem regjeringa til å drive fiskeripolitikk overfor Stortinget i mellomtida?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:37:38]: Vi driver med fiskeripolitikk hver eneste dag. Vi har gjennomført de årlige reguleringene, vi er i forhandlinger med andre land om kvotefordeling og mulighet for å fiske i hverandres soner, vi har styrket ferskfiskordningen – vi gjør mange grep.

Når det gjelder de store grepene, tror jeg likevel det er helt rett at vi har en gjennomarbeidet og helhetlig tilnærming til alle de sentrale spørsmålene som vi behandler. Vi har derfor sendt fire temaer på høring, og vi har fått masse høringsinnspill. Vi har tatt oss tid, etter at Norges Fiskarlag kom med et alternativ til det som handler om håndtering av strukturgevinst, og latt de andre høringsinstansene få gi sitt syn på det øg. Det har gjort at vi bruker noe mer tid enn jeg hadde planlagt.

Vi har også sørget for å konsekvensutrede både en del av de forslagene som var behandlet i Stortinget i 2020, og forslag som er aktuelle akkurat nå. Jeg tror det er viktig at vi, når vi går til Stortinget, vet konsekvensene av de veivalgene vi tar.

Presidenten [10:38:44]: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:38:46]: Eg beit meg merke i uttrykket «tatt oss tid». Det er tid vi ikkje har. Om det er noko Riksrevisjonen peika på, er det at dette er ei urett som pågår. Ho er laupande. Vi har no vore gjennom eit par år med rekord i antal saker på Stortinget. Regjeringa har levert rekordmange saker, Stortinget har levert rekordmange saker. På fiskerifeltet står utfordringane i kø, og det kom ei alvorleg melding frå Riksrevisjonen som skal følgjast opp. Men frå fiske-ri- og havministeren har det kome – og som til no er ferdigbehandla i Stortinget – éi sak, og det er Noregs fiske-riavtaler, som på ein måte er eit pliktløp ein må gjere kvart år. På ei rekkje område har det ikkje kome nokon saker til Stortinget, anten det gjeld oppdrett eller ulike grep for å stoppe herjinga som dagens struktursystem

gjer. Det er fråvær av politikk i ein situasjon som er alvorleg for folket på kysten, der rettane blir konsentrerte på stadig færre hender. Forstår statsråden at tolmodet begynner å ta slutt?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:39:51]: Jeg forstår utålmodigheten, og jeg setter pris på den – jeg er utålmodig selv.

Jeg vil understreke at når det gjelder det som egentlig er det største spørsmålet, som er håndtering av strukturvoter som utløper, så utløper de i 2027. Vi skal komme til Stortinget med en kvotemelding når vi er klare for det, og jeg er trygg på at Stortinget skal få sagt sitt i veldig god tid før noen av disse strukturvotene utløper.

Jeg ser også fram til å samarbeide nært med representanten Fylkesnes når vi er ferdig med jobben vi gjør opp mot organisasjonene, og vi har fått konsekvensutredet de forslagene som kan være aktuelle. Jeg tror at det skal bli gode fiskeridebatter i denne salen når vi kommer litt lenger ut på året.

Presidenten [10:40:36]: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:40:38]: Eg kan telle månader, og eg veit kor lang tid det tar å behandle noko på Stortinget. Eg er svært bekymra for at vi ikkje rekk å setje i gang nødvendige tiltak. Som sagt: Den uretten som skjer no, hastar det å gjere noko med. Det første Helga Pedersen, tidlegare fiskeriminister for Arbeidarpartiet, gjorde da ho blei statsråd, var å innføre ein strukturstans mens ein venta på nødvendige endringar i fiskeripolitikken. Ho såg at dette var eit system som hadde gått «bananas» – for å bruke eit slikt uttrykk – og som måtte stoppast. Er det noko statsråden har vurdert? – Neppe. Ein let altså politikken vente mens uretten får fortsetje.

Dette er eitt av mange område vi treng å ta tak i på Stortinget. Vi har havdelingsspørsmålet, og vi har spørsmåla om torskeoppdrett, der det i dag blir gitt gratis og evigvarande rettar. Grunnrenteskatten er ikkje avklart. Norske løns- og arbeidsvilkår på hav og sokkel, trafikklyssystemet, lukka oppdrettsanlegg – det er så mange saker vi burde ha fått til behandling på Stortinget, men som ikkje er komne.

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:41:44]: Alle de sakene kommer til Stortinget i tur og orden.

Jeg synes det er flott at representanten Fylkesnes er utålmodig, men vi kommer til å legge fram politikk som har som mål å skape forutsigbarhet for de viktige næringene som kystnæringene våre er, og legge til rette for en videre utvikling, slik at kystnæringene kan ta en enda større plass i norsk økonomi, og at vi kan sette nye ek-

sportrekorder også i framtiden. Jeg er trygg på at vi skal finne gode løsninger for det.

Presidenten [10:42:19]: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:42:20]: Dei fleste på Stortinget har lese Hurdalsplattforma, og på fiskeriområdet er det mykje bra politikk der, sett frå SV sitt perspektiv. Korleis det skal bli gjennomført på den tida som no er igjen, har eg likevel store problem med å sjå føre meg. Vi følgjer med på andre område og ser at det blir levert politikk på veldig mange av områda til dei andre statsrådene, men på fiskeriområdet let det vente på seg. Det bekymrar oss i SV meir og meir.

Vi kan ikkje la denne moglegheita gå frå oss. Dette er eit område der vi er heilt einige om hovudlinjene, f.eks. når det gjeld å styrkje den minste kystflåten. Det som skjer i staden, er at ein får dytta på seg nye reglar som gjer livet dyrare og vanskelegare for den minste flåten. Dei har problem med å bruke heimehavet fordi ein har tillate den store flåten å trengje seg opp i både fjære og fjord. Det går altså i motsett retning gjennom dei grepa regjeringa gjer på dette området.

Mitt siste spørsmål er: Vil det vere interessant for regjeringa å vurdere ein strukturstans mens vi ventar på ei kvotemelding, som vi framleis ikkje veit når kjem?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:43:27]: Jeg er helt sikker på at det vil bli god tid for Stortinget til å fatte gode beslutninger i fiskeripolitikken. Det skrives så blekket spruter, for å bruke et slikt bilde.

Vi har hatt spørsmålet om havdeling ute på høring og jobber nå med å gå igjennom høringsinnspillene. Jeg er helt sikker på at vi også innenfor dette området – i likhet med det vi vil gjøre i forbindelse med kvotemeldingen – vil sørge for å ha et særskilt blikk på forholdene for den minste flåten. Samtidig må det skreddersøm til når det gjelder havdeling. Det er ulike elementer i det som er særdeles viktig for at landindustrien skal kunne skape de helårsarbeidsplassene som gjør at lokalsamfunn som f.eks. Båtsfjord og Berlevåg er sterke og levende. Så når det gjelder spørsmålet om havdeling, vil det være behov for skreddersøm.

Jeg vil avvise den tilnærmingen som handler om at vi ikke driver med fiskeripolitikk. Vi jobber hver eneste dag, og jeg ser fram til gode diskusjoner her i Stortinget.

Presidenten [10:44:35]: Olve Grotle – til oppfølgingsspørsmål.

Olve Grotle (H) [10:44:47]: Høgre kan stille seg bak det utolmodet som SV har gjeve uttrykk for her i dag, men eg vil gje statsråden ein liten pustepause. Eg vil vri litt på det og ta utgangspunkt i ein artikkel som Aften-

posten har i dag, som viser kor god rekruttering det er i fiskeria, spesielt blant ungdom. Det er enkelt å rekruttere både i jobbsamheng og ikkje minst i utdannings-samheng. I fiskeria er det no god løn – eller hyre, som ein seier – og det er veldig høg trivsel. Det er bra. Ein av grunnane til dette er at vi har hatt stabile, langsiktige og føreseielege rammevilkår i fiskeria. Det er nettopp det næringa no etterspør, ikkje minst Fiskarlaget.

Spørsmålet mitt handlar òg om kvotemeldinga: Når den tida kjem, kjem statsråden då til å vareta nettopp dette – stabile, langsiktige og føreseielege rammevilkår? For det går på mange område godt i norsk fiskeri.

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:45:50]: Ja, det er et klart mål for meg. Det har jeg også sagt. Når jeg har brukt såpass mye tid på å jobbe så tett med næringen og næringens organisasjoner, er det fordi jeg ønsker at det regjeringen kommer til Stortinget med, skal være godt forankret i næringen.

Jeg er veldig glad for at Høyre har inntatt den holdningen de har gjort, for vi er nødt til å gjøre et oppryddingsarbeid. Det må vi være ærlige om. Etter den forrige kvotemeldingen uttrykte et enstemmig landsstyre i Norges Fiskarlag at den hadde skapt en helt umulig situasjon. I forrige uke brukte både daglig leder og den forrige styrelederen i organisasjonen Fiskebåt enda sterkere ord om det. At Høyre ønsker å bidra til denne oppryddingen, synes jeg altså er positivt – og så får vi se hvor langt det strekker seg når vi kommer til de enkelte elementene.

Jeg er veldig glad for at vi er i gang igjen med rekrutteringskvoter, at vi har klart å få på plass ordninger som gjør at ikke bare de som går på fiske og fangst, kan få lærlingskvoter. Vi har altså gjort et stort arbeid for å sikre rekrutteringen, og det er interessant for ungdommen å gå inn i fiskerinæringen.

Presidenten [10:47:00]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Grunde Almeland (V) [10:47:14]: Mitt spørsmål går til likestillingsministeren.

Jeg tror vi alle ble beveget av historiene som Silje Falmår har fortalt om sin førstegangstjeneste til NRK. For mange av oss er dette dessverre en altfor velkjent historie. Gang på gang har Forsvaret mottatt varsler om kvinner som opplever seksuell trakassering i Forsvaret, og varselet som Silje Falmår fortalte om, handlet også om voldtekt. NRKs sak om Silje Falmår kan ikke avskrives som en enkelthendelse, slik enkelte representanter for Forsvaret hevder. 63 pst. av kvinner under 30 år sier at de har opplevd seksuell trakassering i Forsvaret, og det er ikke tvil om at det er et systematisk og kulturelt problem. I bataljonen der Falmår tjenestegjorde, svarte iføl-

ge Aftenposten 22 pst. av de kvinnelige vernepliktige i 2021 at de hadde vært utsatt for seksuell trakassering eller annen uønsket atferd av andre vernepliktige. På debatten i NRK i går sa oberstløytnant Lena Kvarving ved Nordisk senter for kjønn i militære operasjoner at det er stor mangel på oppmerksomhet om seksuell trakassering og annen ukultur i Forsvarets organisasjoner.

Mitt spørsmål går til den statsråden som har det overordnede ansvaret for nettopp tematikken med seksuell trakassering. For alle dem som har opplevd seksuell trakassering, eller overgrep, som bærer med seg traumene det innebærer, og som har fått karrierer ødelagt, og for mange av dem som ikke lenger er i Forsvaret, men som nå er ute i det sivile: Hva vil regjeringen gjøre for å kompensere for belastningen og hjelpe disse personene i det videre?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:48:58]: Jeg er glad for at representanten tar opp spørsmålet. Dette er alvorlige enkeltsaker som tyder på store strukturelle problemer i Forsvaret. Det er overhodet ikke bra nok at denne typen saker får forekomme. Det er åpenbart at Forsvaret har, og har hatt, et problem, og over lang tid ikke har klart å ta tak i denne typen ukultur og ulovligheter.

Det er også grunnen til at forsvarsministeren våren 2022 ba forsvarssjefen om å komme med en rapport om nettopp varslingsaker. Den rapporten kom i juni, og ett av tiltakene som det da ble sagt at det var behov for, var en ekstern gjennomgang av varslingsrutinene i Forsvaret. Den gjennomgangen ble gjort, og ble offentliggjort i november.

Jeg er også veldig glad for at forsvarsministeren med en gang disse nye rundene med saker nå kom opp, kalte inn forsvarssjefen til hastemøte, og at man nå setter fart på innføringen av bedre rutiner. Rutiner for håndtering av varsler og den typen saker må bli bedre, men det løser jo ikke hele problemet, for det er arbeidet som skjer jevnt og trutt med å forebygge denne typen hendelser som er det viktigste. Ingen skal egentlig måtte trenge å varsle.

Jeg er lei meg og opprørt på vegne av alle dem som har fått karrierene sine, opplevelsene sine og også kanskje livet sitt forringet eller ødelagt som følge av denne typen ulovligheter.

Grunde Almeland (V) [10:50:51]: Jeg er glad for flere av de tingene som statsråden sier, også at hun, i motsetning til flere av sine kollegaer, faktisk understreker at dette er en ukultur. Det er viktig i seg selv å anerkjenne utfordringen.

Jeg har selv vært tillitsvalgt i Forsvaret i flere år, og jeg har selv blitt lovet tiltak som ikke har blitt satt ut i livet, eller som har blitt satt delvis ut i livet, og som ikke har fungert godt nok.

Jeg er glad for at det i går var et møte der det igjen kom nye lovnader, og mitt spørsmål er om statsråden er fornøyd med de lovnadene som kom der. Og så kan jeg jo oppfordre statsråden til å svare på det som var mitt opprinnelige spørsmål, nemlig: Hva vil regjeringen gjøre for å kompensere for belastningen og hjelpe dem som har opplevd det, i det videre?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:51:41]: Jeg tror nok vi må være såpass ærlige og si at det holder ikke med ett oppvaskmøte eller ett enkelt tiltak – og så kan man la dette være. Når det gjelder generell likestillingsproblematikk, at alle skal føle seg trygge og frie, enten det er på arbeidsplassen eller i livet sitt, må man jobbe jevnt og trutt. Det gjelder også i arbeidet mot seksuell trakassering, på alle samfunnsområder og i alle sektorer, f.eks. i arbeidslivet eller i samfunnslivet, og også i Forsvaret. Dette er noe vi må følge opp grundig og kontinuerlig framover med Forsvarets egne strukturer, slik vi også gjør det med fiskerinæringen – der tok fiskeriministeren og jeg tak i den næringen for ett år siden – og slik vi gjør det med kultursektoren eller de delene av arbeidslivet der vi vet at denne typen ting er underlagt strukturer som gjør at det kan florere.

Vi kommer altså til å fortsette å følge opp dette, for ingen skal oppleve denne typen hendelser, verken uønskede eller til og med ulovlige hendelser, enten det er på jobben, på skolen eller i Forsvaret.

Presidenten [10:52:44]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Grunde Almeland.

Grunde Almeland (V) [10:52:47]: Jeg registrerer at statsråden to ganger ikke har svart på det som var spørsmålet mitt. Det tar jeg som et tegn på at regjeringen ikke har noen plan for hvordan de i det videre ønsker å hjelpe og følge opp disse som har opplevd dette, men statsråden har en unik anledning til kanskje å komme med nettopp en sånn type plan i den varslede stortingsmeldingen.

Det er mye som er unikt i Forsvaret, både med tanke på at det er en rekke innrykk som gjør at man hele tiden må starte på nytt med holdningsarbeidet, at det hele tiden er en kontinuerlig prosess, men det er også mye som ikke er så unikt, som at det er en stor virksomhet der man trenger gode systemer, og der man kan lære av andre virksomheter. Da er bl.a. den stortingsmeldingen som kommer, den gylne anledningen man har, og dette vil også være en del av stortingsmeldingen. Vil man da også se på hvordan man hjelper og følger opp dem som har opplevd dette?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:53:50]: Seksuell trakassering er kriminalitet som må bekjempes, som

all annen kriminalitet, selvfølgelig med håndtering av hendelsene som skjer, men viktigst av alt ved at det forebygges, slik at det ikke skal skje.

Når det gjelder de aktuelle jentene i de aktuelle sakene, forutsetter jeg at Forsvaret sørger for at de får den riktige og viktige oppfølgingen som de trenger, og kanskje hittil ikke har fått. Det forutsetter jeg, og det vet jeg også at forsvarsministeren er opptatt av.

Når det gjelder den mer strukturelle delen av oppfølging av denne typen saker, har vi systemer for det i dag, med Diskrimineringsnemnda osv., eller rettsvesenet. Den forestående stortingsmeldingen om seksuell trakassering kommer likevel til å følge både forebyggingssporet og håndteringssporet når denne typen uønskede hendelser har skjedd. Jeg gleder meg til diskusjonen, også med opposisjonen i Stortinget, om de viktige problemstillingene når den meldingen kommer.

Presidenten [10:54:54]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Olve Grotle (H) [10:55:15]: Den 27. september i fjor uttalte fiskeri- og havbruksminister Bjørnar Skjæran til IntraFish at sjømatnæringa må bidra tungt dersom ein skal nå målet til regjeringa om auke i norsk eksport med 50 pst. innan 2030, utanom olje og gass. Dagen etter kom forslaget frå regjeringa til grunnrenteskatt på havbruk. Konsekvensane av forslaget så langt kjenner vi. Det er skapt stor politisk usikkerheit. Investeringar for 40 mrd. kr i innovative, grønne og berekraftige løysingar er lagde på is. Ny produksjonskapasitet har ikkje blitt kjøpt, næringa har begynt å gjere endringar i selskapsstrukturane utan heilt å vite om det er fornuftig eller riktig, børsverdiane har gått opp og ned, og fleire havbruksselskap fortel at dei no heller ser mot utlandet og satsinga der. Samtidig som den nye lakseskatten alt har begynt å gjelde, veit næringa framleis verken kva skattenivå dei må innrette seg etter, eller korleis ordninga blir.

Ser statsråden at det som har skjedd dei siste månadene, har vore til hinder for at havbruksnæringa skal kunne bidra tungt for å nå målet om auka eksport?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:56:25]: Vi har nå, som representanten er kjent med, hatt en høring på det høringsnotatet om grunnrenteskatten som Finansdepartementet sendte ut i høst. Vi fikk inn over 420 høringsinnspill og har i høringsperioden avholdt flere møter med ulike aktører.

Jeg har uttrykt forståelse for at næringen reagerer når de får presentert en ny skatt, men vi mener at det er helt riktig å gjøre det grepet. Det handler om at vi står i en situasjon der vi vet hva perspektivmeldingen sier om framtidig økonomisk handlingsrom. Vi skulle lage et

statsbudsjett for i år der vi skulle dekke inn ekstraregninger på nesten 100 mrd. kr, samtidig som vi måtte ta ned oljepengebruken for første gang i norsk historie.

Vi har vært tydelige på at vi ønsker en løsning og en modell som fortsatt vil sikre arbeidsplasser og aktivitet langs kysten og gi økte eksportinntekter, samtidig som fellesskapet sitter igjen med mer av overskuddet fra en svært lønnsom næring. Vi har også gjennom de siste dagene sett at det går godt i norsk havbruksnæring.

Høringen er nå avsluttet, og det er ikke naturlig for meg å kommentere innretningen før vi legger fram det endelige lovforslaget i løpet av våren. Det er finansministeren som har det konstitusjonelle ansvaret for det som handler om skatt, men vi er selvsagt involvert fra Nærings- og fiskeridepartementets side i den jobben som gjøres.

Olve Grotle (H) [10:57:50]: Statsråden svarer friare i IntraFish enn her på Stortinget. Den 9. februar uttalte statsråden at han forstår det når Grieg Seafood peikar på at usikkerheita i rammevilkåra til næringa har vore veldig skadeleg for samfunnet totalt sett, og at det tek mange år å bygge opp igjen tilliten. Statsråden uttaler vidare til same avis: «Vi ser også at denne usikkerheten ikke er bra.» Er statsråden einig i at prosessen burde ha blitt betre handtert av regjeringa?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:58:24]: Når regjeringen har vært så klar, også i høringsperioden, på at vi står fast ved at grunnrenteskatten skal innføres, sånn at den påløper fra 1. januar 2023 og skal betales i 2024, er det nettopp fordi den typen usikkerhet som alltid vil oppstå i en sånn situasjon, ikke skal vare i en for lang periode. Derfor har vi signalisert, og finansministeren har vært klar på, at denne saken får Stortinget til behandling i vår. Jeg ser fram til den behandlingen, og at grunnrenteskatten kan bli avklart i denne forsamlingen.

Så er det ikke naturlig å kommentere mer på dette tidspunktet fra min side før vi legger fram det endelige lovforslaget i løpet av våren. Det er det gode grunner til, som jeg antar at representanten skjønner.

Presidenten [10:59:14]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Olve Grotle.

Olve Grotle (H) [10:59:16]: Det er ikkje berre forslaget til grunnrenteskatt som verkar som ei handbremse på vekst og utvikling i havbruksnæringa. Dessverre er det fleire ting, og eg vil nemne to. Før jul blei det bråbrems i søknader for landbaserte oppdrettsanlegg. Det betyr ingen nye løyve på seks månader, i første omgang, og rapporten frå Havbruksutvalet er utsett til september. I tillegg har det skapt uro i næringa at det no er bestilt ei juridisk vurdering av om eksisterande opp-

drettsløyve kan gjerast om til løyve som går ut på dato. Ser statsråden at alt dette i sum gjer at havbruksnæringa ikkje lenger har stabile, føreseielege, gode og konkurransedyktige rammevilkår?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:59:59]: Det har lenge vært klart, også under forrige regjering, at det vil være rett å ha en gjennomgang av systemet for tillatelser i norsk havbruksnæring. Så er det satt ned et utvalg. Det ble satt ned av min forgjenger, altså av forrige regjering. Jeg gjorde noen tilpasninger i sammensetningen og utvidet mandatet for utvalget noe. Jeg tenker at det er ingen dramatik i det.

Vi har en tradisjon i Norge, uansett regjering, for at denne typen ekspertutvalg arbeider fritt til de har lagt fram sine forslag. Når det gjelder spørsmålet om tidsbegrensning av eksisterende avtaler, var jeg ganske raskt ute og avklarte hva som er regjeringens politikk på dette området.

Så til det som handler om landbasert oppdrett: Der har vi hatt en teknologitvilling, og det har kommet inn søknader. Vi er kjent med en utvikling som utfordrer spørsmålet om hva som er landbasert, og hva som ikke er landbasert. Sett fra mitt ståsted er det viktig å få ryddet opp i det, sånn at denne delen av norsk havbruksnæring kan vokse godt også i framtiden.

Presidenten [11:01:09]: Alfred Jens Bjørlo – til oppfølgingsspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:01:22]: Det er liten tvil, trur eg, om at prosessen vi har hatt dei siste månadene, har skapt ikkje berre mykje uro, men òg hatt konkrete negative verknader særleg langs kysten av Noreg i form av at investeringar er lagde på is, og at det rammar eit breitt spekter av næringslivet i Kyst-Noreg. Samtidig viser statsråden til den høyringsrunden som no er gjennomført. Det har vore eit enormt engasjement i den høyringsrunden. Veldig mange instansar, små og store bedrifter og organisasjonar har lagt ned kolossalt mykje arbeid i å gje grundige og gode innspel. Ikkje minst har dei peika på store svakheiter i modellen som er lagd fram, og moglege alternativ for å finne løysingar som både kan gje staten inntekter og samtidig ha mindre skadeverknader for kysten. Eksempelvis er det eit krav om at ein greier ut og ser nærare på den såkalla færøyske modellen.

Eg skjønar at statsråden ikkje kan konkludere med kva som vil bli valt av regjeringa, men vil denne modellen bli vurdert og utgreidd av regjeringa?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:02:28]: Vi har fra første dag sagt at den høringen som gjennomføres, er en reell høring. Jeg tror ikke jeg vil gå lenger inn i det i dag, men

høringsinnspillene er vurdert. Det er Finansdepartementet som sto som mottaker, men vi har også i Nærings- og fiskeridepartementet gått gjennom høringsinnspillene og gjort grundige vurderinger av dem.

For denne regjeringen er det sånn at når vi sier at det er en reell høring, er det en reell høring, der målet vårt er å kunne gå til Stortinget med en innretning som gir en løsning av modellen, som fortsatt vil sikre arbeidsplasser og aktivitet langs kysten og gi økte eksportinntekter, samtidig som fellesskapet sitter igjen med mer av overskuddet i det som er en veldig lønnsom næring.

Presidenten [11:03:13]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:03:28]: Først må jeg bare slutte meg til kritikken fra SV og representanten Knag Fylkesnes. Jeg har tidligere kritisert statsråden for å ha satt fiskerinæringen i sjakk med å ikke avklare viktige spørsmål for næringen, og er nå veldig fornøyd med at tålmodigheten til regjeringens samarbeidsparti endelig er brukt opp. Men regjeringen har også satt havbruksnæringen og leverandørindustrien i sjakk. Regjeringen legger opp til storstilt ran av kysten ved å hente inn innovasjons- og utviklingskapital fra Distrikts-Norge og inn til Finansdepartementet gjennom den foreslåtte lakseskatten. Det har medført at investeringer på over 400 mill. kr er avlyst. Statssekretær Kristina Hansen uttalte 9. februar på seminaret «Marine Næringer» i Hammerfest:

Regjeringen legger ikke skjul på at det er for å hente inn penger på statsbudsjettet at man innfører dette. Det er ikke for å plage noen. Provenyet skal tilsvare 3–4 milliarder. Innretningen har vært på høring, og regjeringen har en god dialog med næringen.

På spørsmål fra sjømatbedriftene om det er provenyet eller skatteprosenten som er viktigst, svarer statssekretæren veldig konkret at det er provenyet som er viktigst.

Er statsråden enig med sin egen statssekretær i at det viktigste for regjeringen er å hente inn provenyet? Og vil det være mulig for regjeringen å hente det inn ved å skrote den foreslåtte grunnrenteskatten og erstatte det med andre løsninger, i dialog med næringen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:05:14]: Jeg lar meg faktisk imponere: Når representanten her sier at vi har satt fiskerinæringen sjakkmatt fordi vi ikke har levert en kvotemelding etter 15 måneder, vil jeg bare minne om at grunnen til at næringen mener at man er satt sjakkmatt, var den kvotemeldingen som ble skrevet av fiskeriministre fra Fremskrittspartiet. Man omtaler det som en helt umulig situasjon, og to framtrepende tillitsvalgte i næringen har også kalt det for et mageplask.

Det andre er at jeg lar meg imponere over at Fremskrittspartiet er utålmodig. Man brukte altså fire fiskeriministre og seks år for å få fram en kvotemelding, som vi kommer til å bruke mye, mye kortere tid på. Men det er nå sånn vi er blitt vant til at det kommuniseres fra det partiet, og det tenker jeg for så vidt at jeg lever greit med.

Når det gjelder spørsmålet om innretningen på grunnrenteskatten, har vi nå passert et punkt der det ikke er aktuelt for meg å gå nærmere inn i enkeltheter. Vi har hatt en høring og fått inn 420 innspill, og vel så det – 14 000 sider med høringsinnspill. Dette har vi jobbet grundig med, og nå gjenstår jobben med å lage den endelige innretningen som vi skal gå til Stortinget med. Der har finansministeren sagt noe om at det kommer i løpet av våren.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:06:45]: Siden 28. september i fjor, da lakseskatten ble lansert, har over 500 arbeidsplasser blitt borte bare i Møre og Romsdal. Ifølge Global Aquaculture Tech HUB er det anslått at 500 arbeidsplasser til blir borte før påske. Det er 1 000 arbeidsplasser bare i Møre og Romsdal. Leverandørindustrien har opplevd en sterk utvikling de siste ti årene. Bare i Møre og Romsdal utgjør det, ifølge Menon, en verdiskaping på 13 mrd. kr. Det er 3 200 arbeidsplasser. Lerøy stopper en investering på Skjervøy til 400 mill. kr. De betaler 30–40 mill. kr for å komme seg ut av den investeringen. Nå risikerer vi at en tredjedel av arbeidsplassene i Møre og Romsdal forsvinner fordi regjeringen vil hente inn innovasjons- og utviklingskapital fra havbruksnæringen. Det har kommet inn over 400 innspill hvorav 270 er svært kritisk til regjeringens forslag. Vil regjeringen lytte til dette og komme med en kursendring?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:07:51]: Denne regjeringen fører en aktiv næringspolitikk, og resultatet av det er veldig klart. 110 000 flere kom i arbeid i Norge i løpet av 2021, 100 000 av dem i privat sektor. Vi jobber nå med og har nettopp fått en rapport som ser på hvordan vi kan utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen for å sørge for at norske verft, som er del av den leverandørindustrien som representanten snakker om, kan få en større andel av de jobbene som skapes. Gjennom en aktiv næringspolitikk er jeg trygg på at vi skal klare å skape mer også i kystområdene i årene som ligger framfor oss.

Når det gjelder havbruksnæringen, jobber vi intenst. Vi skal ha på plass et nytt tillatelsessystem som skal være helhetlig og mer forenklet. Vi har satt gass på det som handler om havbruk til havs. Det vil gi fantastiske muligheter for både havbruksnæringen og industrien vår, og jeg er trygg på at når Stortinget har landet grunnrenteskatten, vil investeringene komme i gang igjen.

Presidenten [11:08:57]: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – Bengt Rune Strifeldt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:08:59]: Det hevdes igjen fra regjeringshold at det er god dialog med næringen. Det kom over 420 innspill i høringsprosessen, hvor over 270 er svært kritisk til regjeringens forslag til løsning. Det høres for meg ut som en skinnprosess når man gjennomfører dette uten å lytte til næringens innspill. Næringen har spilt inn flere alternative modeller – når det viktigste er å hente inn provenyet – med en justert produksjonsavgift lignende den færøyske modellen. Men det virker som om næringen taler for døve ører, så det er vel ensidig at dialogen oppleves som god.

Det er ikke for å plage noen, sa statssekretæren. Det virker som om det er det som er målet. Vil regjeringen kunne se på den færøyske modellen som en løsning for å unngå å plage næringen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:10:08]: Jeg registrerer at det fra mange framtreddende personer i næringen kommuniseres veldig tydelig at man ser at det er rett at oppdrettsnæringen bidrar mer. Det vi har sagt om hvordan kommunene og vertskommunene skal komme ut av dette, er også godt mottatt. Det er ikke rett av meg i den fasen vi er i nå, å gå nærmere inn på innretning, annet enn å klargjøre at det har vært en reell høring, og at vi nå jobber med det som skal være den endelige innretningen, som finansministeren har klargjort at vi vil komme til Stortinget med i løpet av våren.

Presidenten [11:10:43]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [11:10:58]: Mitt spørsmål går ikke til fiskeriministeren, men til olje- og energiministeren.

I forrige uke oppnevnte regjeringen et utvalg, eller nok et utvalg får vi si – denne gangen for å vurdere ulike tiltak i kraftsektoren. Mange av tiltakene handler om eksportrestriksjoner, et tema som regjeringen ba Reguleringsmyndigheten for energi, RME, ved NVE om å utrede i august i fjor, og i et 27 siders langt brev til statsråden er konklusjonen relativt entydig: Handlingsrommet for slike restriksjoner er svært begrenset. Antakelig vil mange av disse tiltakene virke mot sin hensikt.

Statnetts konsernsjef, Hilde Tonne, satte litt mer farge på vurderingene under en debatt i Arendalsuka, hvor hun omtalte eksportrestriksjoner som et mareritt. Når statsråden nå setter ned et utvalg som skal vurdere spørsmål som hans egne fagetater allerede har vurdert, er det et uttrykk for mistillit til egne fagmyndigheter, eller handler det om at man skal berge regjeringspartiene gjennom landsmøtesesongen?

Statsråd Terje Aasland [11:12:20]: Aller først mener jeg det utvalget vi nå har satt ned, er et veldig viktig utvalg. Det å se på mulighetene for å få større prisstabilitet og forutsigbarhet i en tid da usikkerheten er stor, mener jeg er et nødvendig arbeid. Det at en setter sammen en sterk faglig gruppe, ekspertgruppe, for å gå igjennom det temaet, tror jeg også er veldig riktig. Vi har også tatt inn i mandatet, det arbeidsoppdraget som vi har gitt til denne gruppen, mange av de diskusjonstemaene som er oppe i debatten. Jeg tror det er klokt at disse blir belyst av et slikt utvalg. Så jeg mener at dette utvalget er veldig bra, at det er veldig riktig å få det på plass, og at det er et nødvendig utvalg å ha.

Nikolai Astrup (H) [11:13:05]: Nå har jo denne kraftkrisen vart en stund, og disse forslagene har vært oppe i debatten i ulike sosiale medier i lang, lang tid. Det er nærliggende å tro at departementet har gjort sine egne vurderinger av om disse tiltakene som mandatet skal se på, er hensiktsmessige å gjennomføre. Spørsmålet er om departementet allerede har vurdert disse tiltakene tidligere i prosessen, eller om de nå er oppe til en helt ny vurdering – eller om det er slik at man har et behov for å berge partiene gjennom landsmøtesesongen.

Statsråd Terje Aasland [11:13:38]: Flere av spørsmålene som ligger til dette utvalget, er vurdert av både reguleringsmyndigheten, av NVE og av fagfolkene i departementet. Det har jeg også gitt uttrykk for en rekke ganger tidligere. Når vi nå setter ned dette ekspertutvalget, er det nettopp for å se på muligheten for å oppnå mer prisstabilitet og større forutsigbarhet i strømmarkedet. Det tror jeg er helt nødvendig. Det er etterspurt, og utvalget vil gjøre et grundig arbeid.

Som jeg også sa, vil vi også bruke anledningen til å få dette ekspertutvalget til å se på noen av de temaene som har vært oppe i diskusjonen, og som i utgangspunktet både NVE, RME og fagfolk i departementet har uttrykt mer skepsis til.

Jeg synes det er viktig – jeg synes det er bra for debatten – at vi faktisk får en sånn ekspertgruppe som går gjennom dette. Det gir både representanten Astrup og undertegnede mer opplysninger på bordet, og et grunnlag for enda bedre, konkrete diskusjoner.

Presidenten [11:14:42]: Det blir oppfølgings-spørsmål – først Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [11:14:43]: Statsråden bekrefter altså at disse tiltakene har vært vurdert, både av departementet og av hans egne fagmyndigheter, men han ber nå om en helt ny vurdering fordi han åpenbart ikke stoler på de vurderingene som hans eget departement

og hans egne fagmyndigheter tidligere har gjort. Det er interessant i seg selv.

Senterpartiets Marit Arnstad uttalte i forrige uke at regjeringen er klar til å gjøre strukturelle grep i tråd med det utvalget nå skal vurdere, allerede til høsten. Ett av de grepene som hun ønsker seg, er et topssystem der utenlandskablene blir et eget prisområde. Dette grepet er noe som statsrådens egen statssekretær, Amund Vik, har vært veldig tydelig på i mediene – uten forbehold – at er et brudd på EØS-avtalen. Er det Vik som har rett, eller er regjeringen beredt til å gjøre strukturelle grep til høsten som vil være et klart brudd på EØS-avtalen, etter departementets vurdering?

Statsråd Terje Aasland [11:15:41]: Regjeringen har allerede tatt strukturelle grep, ikke minst når det gjelder å sikre forsyningssikkerheten, da vi innførte denne styringsmekanismen hvor vi lovfester kraftprodusentenes ansvar for å ha en produksjonsprofil som bygger opp under forsyningssikkerheten, og hvor man på øverste trappetrinn også kan sette både produksjonsbegrensninger og eksportbegrensninger – forutsatt at det er med på å bygge opp under forsyningssikkerheten i landet. Det er en ganske vesentlig endring i den strukturen og de regelverkene som har vært fram til nå.

EØS-avtalen er egentlig veldig tydelig: Hvis vi innfører eksportrestriksjoner eller andre tiltak av prisregulerende hensyn, er det i strid med EØS-avtalen. Så ønsker vi mer prisstabilitet og større forutsigbarhet i strømmarkedet og har bedt utvalget se på tiltak som de mener kan være relevant å innføre i den forbindelse. Samtidig har vi bedt dem om å se på noen av de aktuelle sakene som ligger i debatten, og som en kanskje trenger å få svart ut enda bedre.

Presidenten [11:16:51]: Nikolai Astrup – til oppfølgingsspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [11:16:52]: Nå refererte jeg til et helt konkret strukturelt grep, mens statsråden viste til et annet strukturelt grep som bransjen selv mener er en forskriftsfesting av praksis og det de allerede gjør i dag. Det er på mange vis å slå inn en åpen dør, ikke et strukturelt grep.

Det er helt riktig at det er bra med tiltak som kan gi en jevnere og lavere prisutvikling over tid. Det er Høyre selvfølgelig helt enig i. Noe av det som skal vurderes, er tiltak som kan utløse større forbruksfleksibilitet med sikte på å redusere nivået på forbruket som etterspørres i høylasttimer i spotmarkedet. Mener statsråden at omleggingen av strømstøtten fra månedssnitt til timesnitt er et tiltak som vil bidra i den retningen?

Statsråd Terje Aasland [11:17:40]: Aller først, for å stadfeste det: Jeg er uenig i at den styringsmekanismen handler om å slå inn åpne dører. Det er faktisk en veldig tydelig regulering av forsyningssikkerheten vår, og den håper jeg også representanten Astrup er opptatt av.

Når det gjelder spørsmålet om priselastisitet og fleksibilitet i forbrukermarkedet, er vi opptatt av det. Derfor har vi innrettet strømstøtteordningen slik vi har innrettet den. Det er ikke en makspris, det er en prissikring, som gjør at når prisen går over 70 øre, får man dekket 90 pst. Jeg mener at med den 10-prosenten på toppen pluss innslagspunktet på 70 øre, selv om det er time for time, vil forbrukerfleksibiliteten være til stede. Samtidig gir det mer forutsigbarhet og større trygghet for husholdningene, og det er i hvert fall denne regjeringen opptatt av.

Presidenten [11:18:31]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:18:32]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:18:35]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Guri Melby til utenriksministeren, må utsettes til neste spørretime, da utenriksministeren er bortreist.

Spørsmål 3, fra representanten Kari-Anne Jønnes til forsknings- og høyere utdanningsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 4, fra representanten Hege Bae Nyholt til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Spørsmål 5, fra representanten Turid Kristensen til barne- og familieministerens, er trukket tilbake.

Spørsmål 6, fra representanten Christian Tybring-Gjedde til forsvarsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 11, fra representanten Bård Hoksrud til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Thorleif Fluer Vikre.

Spørsmål 13, fra representanten Morten Wold til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 14, fra representanten Tone Wilhelmsen Trøen til helse- og omsorgsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 18, fra representanten Johan Aas til landbruks- og matministeren, vil bli tatt opp av representanten Tor André Johnsen.

Spørsmål 1

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:18:55]: «Regjeringa sette i januar ned eit utval som skal sjå på utfordringar for den norske lønnsdanninga (frontfagsmodellen). Av 16 medlemmer i utvalet er 15 frå Oslo-regionen og har sitt daglege virke her, og ein frå Trondheim. Ingen er busett i – eller har sitt virke i Nord-Noreg eller på Vestlandet, Sørlandet eller andre stader i Noreg.

Kjem dette av at statsråden ikkje har leita etter kompetanse på lønnsdanning utanfor Oslo, at han har leita, men ikkje funne det, eller at geografisk samansetning av utvalet blir vurdert som uviktig?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:19:34]: Dette er et utvalg som skal se på utfordringer for frontfagsmodellen. Når vi skal gjøre det, har vi veldig tett kontakt med arbeidslivsorganisasjonene, og man har kontaktutvalget, med regjering, arbeidslivsorganisasjoner og næringsorganisasjoner, som er et veldig viktig organ. Det er også derfra ønsket om å ha en sånn gjennomgang kommer.

Vi utfordret de nasjonale organisasjonene til å komme med sine forslag til representanter. De har kommet med sine forslag til representanter, både en kvinne og en mann, og vi har da valgt blant dem. Det er LOs forslag, de ulike organisasjonenes forslag. Man har valgt blant forslagene de har kommet med, og utvalget er sammensatt på den måten det er gjort. I tillegg er det folk fra departementene som skal sitte der. De elleve representantene som er fra departementene og arbeidstakerorganisasjonene, er der nettopp fordi de skal representere ulike departementer og bredden av norske arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner, som skal speile bredden av det norske arbeidslivet.

I tillegg har vi oppnevnt fire, og det er for de fire regjeringen har full fleks. Der har man vært opptatt av å ha en kjønnsbalanse, og at man også skal ha representasjon fra utenfor Oslo. Derfor er en av de fire fra Trondheim.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:21:04]: Eg takkar for svaret. Under Bondevik II-regjeringa, der Venstre sat, var også dette eit tema. Då kom det òg fram at det var overvekt, men på langt nær så stor overvekt som dette, av medlemmer frå Oslo-regionen.

Ein opposisjonsleiar har sagt følgjande – og eg synest det var veldig godt sagt:

«De statlige utvalgene spiller en viktigere rolle for styringen av Norge enn mange tror. Og når Norge skal styres, er det viktig at det er folk fra hele landet som deltar i denne styringen.»

Det var senterpartileiar Trygve Slagsvold Vedum som sa dette. Han var sterkt kritisk til at 80 pst. av medlemmene i tilsvarande utval var frå Oslo-regionen. No, under Vedums styre, er det 94 pst.

Det Bondevik II-regjeringa gjorde for å rette på dette, var at ein bad partane og organisasjonane om at når ein spelte inn kandidatar til utval, skulle ein alltid spele inn minst ein kandidat som var busett og hadde sitt virke utanfor Oslo-regionen, for å ha fleire namn å velje i. Er den praksisen vidareført av denne regjeringa for nettopp å løyse det problemet som finansministeren korrekt peika på?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:22:08]: Jeg har tatt opp den problemstillingen med Marte Mjøs Persen. Vi har snakket om at vi framover også kommer til å utfordre partene på den geografiske dimensjonen i tillegg til kjønn, som ligger i det nå, sånn at partene også blir utfordret på å ha en bredere geografisk representasjon enn det som kom fram i denne situasjonen. Det er et viktig poeng at man har en bredde. For eksempel er det i utvalget som Terje Aasland satte ned denne uken, en professor med juridisk kompetanse fra Universitetet i Tromsø. Vi mener det er en styrke at man nettopp har litt ulike synsvinkler, og også at man bygger ulike institusjoner når man gjør det. Noen ganger er det Universitetet i Bergen, andre ganger er det Universitetet i Oslo, denne gangen er det Universitetet i Tromsø. I tillegg til det perspektivet er det at man kan bygge opp ulike institusjoner i landet.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:22:59]: Eg takkar for svaret. Eg er veldig glad for at finansministeren erkjenner at dette er ei reell problemstilling. Eg trur vel òg vi kan vere einige om at på eit område som lønnsdanning og i den overordna økonomiske politikken finst det god kompetanse og gode kompetansemiljø langt utanfor Oslo-regionen også.

Eg er glad for at finansministeren vil ta eit slikt initiativ som han her syner til, og eg spør då endå meir konkret: Betyr det at regjeringa vil oppmode partane og organisasjonane om å kome opp med namn utanfor Oslo? Eller betyr det at regjeringa frå no av vil gjere det same som Bondevik II-regjeringa, som Venstre sat i, gjorde, at ein rett og slett vil stille som eit krav til organisasjonane at ein alltid spelar inn minst ein kandidat som er busett utanfor Oslo-regionen, når ein skal spele inn kandidatar til ulike partssamansette utval? Blir det ei oppmoding, eller blir det eit krav?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:23:53]: Vi får se på hva som ligger i den føringen som var fra Bondevik II-regjeringen. Vi har ikke diskutert akkurat hvordan det skal gjøres i praksis, men at dette må vi få gjort. Om det holder med en oppmoding, eller om det trengs et krav – noen ganger kan en tydelig holdning til de ulike partene være det som trengs.

Poenget er at når vi utfordrer partene i arbeidslivet, ser vi at det er et for smalt geografisk utvalg. Her var det ikke et geografisk utvalg, det var veldig mange fra Oslo og Akershus – alle sammen flinke folk som skal representere landsdekkende organisasjoner. De skal representere hele landet. Jeg er helt sikker på at hvis man utfordrer den største av dem alle, LO, har de garantert også flinke, dyktige personer som kan bidra i sånne utvalg, som kan representere den landsdekkende virksomheten, selv om de ikke har sin hovedbase i Oslo.

Spørsmål 2

Fra representanten Guri Melby til utenriksministeren:

«Utenriksministeren skrev i Dagbladet 9. desember 2022 at Norge skal støtte, løfte fram i internasjonale fora og delta i rettssakene til menneskerettighetsforsvarere og aktivister. Hun skrev også at det betyr noe at vi gjør det. 6. februar startet rettssaken mot en rekke demokratiforkjempere i Hongkong, anklaget for «subversion of the state», etter at de organiserte eller deltok i et primærvalg i juli 2020.

I hvilke internasjonale fora planlegger regjeringen å løfte fram demokratiforkjemperne fra Hongkong som det nå gjennomføres rettssak mot?»

Presidenten [11:24:40]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da utenriksministeren er bortreist.

Spørsmål 3

Fra representanten Kari-Anne Jønnes til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Helsepersonellkommisjonen påpekte betydningen av et godt samarbeid mellom helse- og utdanningsmyndighetene, særlig med hensyn til å diskutere kapasitet og dimensjonering av utdanningene. Det er store variasjoner i rekrutteringen til de ulike studiestedene, og en viktig barriere for å uteksaminere og kvalifisere flere, som uansett må løses, er kapasitet og kvalitet på praksis.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre bedre kvalitet og kapasitet på praksis og sørge for at flere fullfører sykepleiestudiet?»

Presidenten [11:24:40]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 4

Presidenten [11:24:42]: Dette spørsmålet, fra representanten Hege Bae Nyholt til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Hege Bae Nyholt (R) [11:24:57]: «Nylig ble det kjent at regjeringen åpner for å endre verneområdet for Lågendeltaet naturreservat for å bygge ny E6 gjennom dagens reservat. I et svar til Rødt 24. januar i år skrev statsråden: «Det er viktig å finne en god løsning for E6 forbi Lillehammer, samtidig som vi vurderer hvordan klima og miljø kan ivaretas bedre i veiprosjektet.»

Hvordan vurderer statsråden at klima og miljø kan ivaretas bedre ved å ta en del av Lågendeltaet ut av verneområdet for å bygge vei der enn ved å beholde det innenfor verneområdet?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:25:29]: Jeg takker representanten Nyholt for et godt spørsmål. Jeg er også bekymret for arealbruksendringer som både gir økte klimagassutslipp og mer tap av natur. Likevel er jeg ikke enig i det jeg oppfatter er premisset for spørsmålet, nemlig at det er et realistisk alternativ ikke å gjøre noe med E6 forbi Lillehammer.

I denne saken har regjeringen måttet vektlegge flere hensyn. Regjeringen vurderer at det ikke vil være en god løsning å starte planlegging av E6 på nytt. Det vil kreve omfattende nye planprosesser med stor usikkerhet og økte kostnader. Det er også slik at en annen trasé ville være negativt for naturen.

Regjeringen har ansvar for en helhetlig tilnærming til samferdsels- og miljøpolitikken. Ny E6 vil bety mye for langtransporten mellom Oslo og Trondheim og Oslo og Nord-Vestlandet, og veien vil også bedre samfunnsikkerheten og beredskapen. Regionen og Lillehammer-samfunnet får en mye bedre løsning for trafikk, også for tungtrafikk.

I dag går all trafikk på E6 inn mot Lillehammer sør fra i bro gjennom naturreservatet. Vi flytter nå store deler av denne trafikken til en tunnel langs Lågen og forbi dette området. Ny E6 skal i stedet krysse Lågen ved et område lenger nord, der det er mindre fugleliv.

Jeg vil minne om at Lågendeltaet naturreservat vil bestå. Naturreservatet dekker over 7 000 dekar. Regjeringen har åpnet for å bygge en bro over reservatet, og det er lagt til grunn at det direkte arealbeslaget av broen vil være om lag 12 dekar. Naturreservatet vil oppretthol-

de sin funksjon og fortsatt være viktig for særlig trekken-
de vannfugl.

Det er allerede vedtatt en rekke avbøtende og kom-
penserende tiltak som følge av den planlagte veien.
Statsforvalteren har hatt på høring et forslag om vern av
kompensasjonsareal, og nå har regjeringen bedt Nye
veier og Miljødirektoratet om å finne ytterligere miljø-
forbedringer.

Regjeringen mener dette er den beste løsningen når
man skal ivareta flere viktige samfunnshensyn samtidig.

Hege Bae Nyholt (R) [11:27:41]: I utredningen fra
2014 var Nye veiers løsning den som var regnet som den
dårligste av de ni alternativene når det gjaldt naturhen-
syn. Svært mange kommer til å kjøre gamleveien som al-
lerede ligger der, selv om det bygges en ny vei – kanskje
så mange som 50 pst., ifølge prognosene. Jeg er fra Lille-
hammer, og jeg skjønner at folk vil innom Lillehammer,
og det er det forskjellige grunner til. Noen vil kanskje
unngå bompenger, og i tillegg kommer lokaltrafikken.
Det er uansett behov for flere avbøtende tiltak på dagens
trasé for å redusere belastningen på miljøet og dyrelivet.

Regjeringen uttaler at avbøtende tiltak er noe av det
de vil se på i forbindelse med bygging av ny vei, men er
det ikke mulig å gjøre avdempende tiltak på veien som
ligger der i dag, uten å bygge en ny vei i tillegg? Dagens
vei skal bygges, og i tillegg skal man ha den gamle. Da vil
man ha to veier og to bruer gjennom et naturreservat.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-
plassen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:28:36]: Da må vi for-
holde oss til at E6 er en nasjonal hovedvei, en hovedfor-
bindelse i landet vårt, og det tror jeg vi må anerkjenne.
La oss gå til den andre enden av skalaen, at fartshumper
på E6 ikke er en optimal løsning. Vi er nødt til å legge til
grunn at vi skal ha dekket transportbehovet til nasjo-
nen og regionen, og så må vi gjøre avbøtende tiltak på
eksisterende vei. Da handler det bl.a. om, som represen-
tanten viser til, hvordan vi kan bidra til å få ned farten
på eksisterende vei, og hvordan vi kan gjøre det minst
mulig attraktivt å bruke den veien, altså at vi leder tra-
fikkstrømmene inn på den nye veien. Det er selvfølgelig
spesifikt viktig for gjennomgangstrafikken, men også
for tungtransport som skal inn til Lillehammer lenger
nord, at vi sørger for at vi ruter den transporten på rik-
tig måte. Det er én type avbøtende tiltak som regjering-
en vil se på. I tillegg må vi se på nedskaleringer av deler
av veistrekningen, og vi vil selvfølgelig også se på hvor-
dan vi kan kompensere ytterligere på natursiden.

Hege Bae Nyholt (R) [11:29:38]: Premisset for hele
prosjektet er at det skal bygges gjennomgående firefelts-

vei med 110 km/t, og som sagt: Forbi Lillehammer kom-
mer dette i tillegg til dagens vei. Kapasitetsøkningen er
nødvendig fordi trafikken i framtiden vil øke, mener
Vegvesenet og Nye veier. Den viktigste enkeltårsaken til
at trafikken vil øke, er likevel at det bygges mer og større
vei på strekningen. Dette er et fenomen som er velkjent
fra trafikkforskning: Bygger man større vei, blir det mer
trafikk.

Hvis man fjerner premisset om fire felt og 110 km/t,
åpner det seg andre muligheter for prosjektet. Hvorfor
mener regjeringen at firefelts motorvei er helt nødven-
dig på denne strekningen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:30:17]: Som repre-
sentanten sikkert er kjent med, er denne regjeringen i
ferd med å utforske hvordan vi i framtiden skal gjøre
dette med veinormaler, hvordan vi kan sørge for at vi
tar vare på mest mulig natur og jord i framtiden. Da er
det viktig å forstå at akkurat spesifikt i forbindelse med
det traséalternativet vi snakker om her, og på den strek-
ningen vi snakker om her, er årstdøgntrafikken så høy at
man får toløpstunnel og dermed også firefelts bro. Det
kommer man ikke utenom hvis man skal dekke trans-
portbehovet i regionen.

Spørsmål 5

Frå representanten Turid Kristensen til barne- og
familieministeren:

«I forbindelse med behandlingen av et represen-
tantforslag om trygge fritidsaktiviteter i 2022, uttalte
statsråden at regjeringen har vedtatt å legge frem en
stortingsmelding om seksuell trakassering våren 2024.
Meldingen vil omfatte kultur- og fritidsarenaer og blant
annet kartlegge omfanget av seksuell trakassering i sek-
toren. I lys av de alvorlige sakene som er avdekket av
TV 2, er kartleggingen et viktig steg for å få bukt med en
uholdbar situasjon.

Kan statsråden redegjøre for status for arbeidet med
denne kartleggingen?»

Presidenten [11:30:49]: Dette spørsmålet er trekt.

Spørsmål 6

Frå representanten Christian Tybring-Gjedde til
forsvarsministeren:

«Stortinget vedtok gjennom Innst. 62 S (2016–
2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), å legge ned Forsvarets
virksomhet ved Kjevik og flytte Luftforsvarets skolesen-
ter til Værnes. Flyttingen skulle være økonomisk lønn-
som og ville styrke utdanningen av teknikere for Luftfor-

svaret. Flyttingen skal være gjennomført innen utgangen av 2025.

Kan statsråden bekrefte at flyttingen går som planlagt, og at den verken vil påvirke Forsvarets evne til å utdanne personell eller kompetanse til å utføre nødvendig teknisk arbeid på Luftforsvarets fly?»

Presidenten [11:30:52]: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 7

Frank Edvard Sve (FrP) [11:31:06]: «Fredag 10. februar skal statsråd Espen Barth Eide ha uttalt følgende til NRK: «Når vi nå skal lage ny NTP skal vi prioritere å bruke gamle veier om igjen, altså bruke det som allerede er bygd, rette ut svinger, kanskje utvide med en veiskulder.»

Kan statsråden bekrefte at det er dette regjeringa har tenkt å legge opp til i ny NTP, og vil «Barth Eide-modellen» bli gjort gjeldende for dei toppprioriterte prosjekta på E134?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:31:43]: Forrige mandag møtte jeg aktører fra arbeidsliv, næringsliv og interesseorganisasjoner, og de fikk da gi sine innspill til arbeidet med en ny nasjonal transportplan for 2025–2036. Der innledet jeg med å si noe om rammebetingelsene for arbeidet med en ny nasjonal transportplan, der de viktigste er energiknapphet, klimamålene og det økonomiske handlingsrommet, og jeg opplevde at det er økt forståelse for at vi må gjøre tøffe prioriteringer framover.

I arbeidet med en ny nasjonal transportplan handler det om å finne balansen mellom å bygge nytt – med god standard og flott – og å bygge godt nok til å sikre reisehverdagen for det norske folk. For meg er det viktig å bygge det vi trenger, og at rammeverket for bygging av nye veier balanserer hensynet til kostnadseffektivitet, naturinngrep og sikkerhet. Derfor har vi bedt både Statens vegvesen og Nye veier om å gå igjennom sine porteføljer for å vurdere om de har de riktige prosjektene for å løse utfordringene framover, og om prosjektene er riktig dimensjonert. De vil levere sine svar i slutten av mars.

Det bringer meg over til arbeidet med gjennomgang av veinormalene. Jeg vil først understreke at arbeidet med å gjennomgå veinormalene for å se nærmere på om det er andre måter å planlegge og bygge vei på som kan gi mer vei for pengene, og som bidrar til mindre arealbeslag og utslipp, fortsatt pågår. Statens vegvesen foreslo i fjor sommer bl.a. å heve innslagspunktet for når vi bygger firefelts motorvei, mer fleksibilitet i normalene og å legge opp til mer gjenbruk av eksisterende vei når vi byg-

ger ut nye veianlegg. Forslagene om endringer har nå vært på høring, og saken ligger til behandling hos Statens vegvesen. Vegvesenet vil sammenstille høringsuttalelsene og gi sine faglige vurderinger, og dernest vil saken komme tilbake til Samferdselsdepartementet for videre behandling.

Jeg ønsker selvfølgelig ikke nå å foregripe utfallet av den saksbehandlingen, i og med at den fortsatt er til behandling i Statens vegvesen, men jeg kan forsikre om at saken kommer til å bli grundig behandlet etter at den er oversendt til oss i departementet. Av den grunn ønsker jeg selvfølgelig heller ikke å gå nærmere inn på hvilke standarder vi skal benytte for utbygging av framtidige prosjekter. Jeg vurderer likevel ikke at det er sannsynlig at det blir endringer i standard på prosjektene på E134 Oslofjordforbindelsen og Røldal–Seljestad.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:34:07]: Det var godt å høre at «Barth Eide-modellen» ikke vert gjort gjeldende for E134, for han er jo direkte trafikkfarleg, E134 har ulykkesutsette vegstrekningar. Eg legg merke til at statsråden ikkje har sagt så mykje om dei utfordringane som er no, med 118 dødsfall i trafikken i 2022. Mange av desse dødsfalla har skjedd i trafikkområde med høg ÅDT, med dårleg veg, gjerne tofeltsveg, og vi ser at desse faktorane heng saman. Eg legg også merke til at dette er ei regjering som ikkje vil bygge veg, og som ikkje vil gjere noko med desse viktige vegstrekningane, der det faktisk er mange ulykker.

Eg vil pense spørsmålet mitt over på følgjande: Kva har statsråden tenkt å gjere for å få ned talet på drepne i trafikken i Noreg, f.eks. på E134, når ein utset desse problemstrekningane?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:35:09]: Det må ikke være noen tvil om at denne regjeringen ønsker å intensivere arbeidet med at vi skal nå nullvisjonen. Nå vet vi ikke veldig mye eksakt om hvorfor vi fikk denne økningen for fjoråret, men det skal vi selvfølgelig gå dypt inn i, og alle disse trafikkulykkene blir grundig analysert. Det vi imidlertid vet, er at vi kan bygge trafikksikker og god vei uten at det nødvendigvis må være firefeltsveier. Det finnes det god dokumentasjon på. Det handler om to- og trefeltsveier og møtefrie veier, så det er faktisk fullt mulig.

Når det er sagt, er det også sann at med den kunnskapen vi har om ulykkestallene og hvor disse ulykkene finner sted, er det svært få av disse strekningene som det faktisk er planlagt ny og forbedret vei på. Så hvis vi bare følger sporet om at vi skal løse utfordringene med ulykker gjennom investeringer, kommer vi til å bomme på målet. Det er mange andre parametere som vi må jobbe med. Det handler bl.a. om trafikantenes atferd, det

handler om hastighet, og det handler selvfølgelig om infrastruktur.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:36:04]: Det høyrest veldig spesielt ut, rett og slett, for når ein går inn og ser på kva ulykker som f.eks. har vore på E134, er det jo eit massivt antal ulykker på heile strekninga, på mange deler av desse områda. Så det at ein eigentleg seier her at det ikkje er dei områda som er ulykkesutsette, ein må utbetre, det klarer eg ikkje heilt å forstå. Eg skal ikkje gå inn på E16 og Skaret–Hønefoss, f.eks., og andre strekningar som også dokumenterer at det er store prosjekt som er utsette som har eit stort antal ulykker, og som må gjerast noko med.

Uansett: Statsråden må forklare for meg korleis ein har tenkt å få ned talet på drepne i trafikken i Noreg når han ikkje ønskjer å byggje veg, når han utset prosjektbygging og vegbygging – og skal auke antalet bilar på vegane, auke trafikken og få dårlegare standard. Korleis heng det i hop med å få ned ulykkestalet og talet på drepne i trafikken?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:37:08]: For det første er det helt feilaktig å si at det ikke bygges vei. Det bygges vei overalt, det er mange store prosjekter i gang. Det som inneværende års statsbudsjett handler om, er at vi har holdt tilbake noen av de prosjektene som er klare for bygging av hensyn til fellesskapets interesser, av hensyn til at vi ikke vil ødelegge landets økonomi, og at vi vil prøve å bidra til å holde rentene nede og ikke sette økonomien i spill. Det er representanten godt kjent med.

Så forsøkte ikke jeg å si at det ikke er trafikkulykker på disse strekningene. Selvfølgelig er det det, men det jeg forsøker å si, er at det er betydelig flere nyanser i hva slags virkemiddelapparat man må bruke for å få ned antall ulykker. Det er ikke sann at man ville løst alle disse veistrekningene ved å bygge ut massivt – og så liksom tenke at hele ulykkesituasjonen er løst. Det finnes mange andre tiltak som er mer kostnadseffektive for å få ned ulykkestallene enn bare å bygge vei.

Spørsmål 8

Helge André Njåstad (FrP) [11:38:11]: Spørsmålet mitt handler òg om E134 og lyder slik:

«På Vegvesenets pressekonferanse 10. mai 2022 ble E134 Røldal–Seljestad rangert som nummer to av store veiprojekter de vil prioritere. Prosjektet er gryteklart, og det eneste som mangler, er bevilgningene. Dette er altså det faglige rådet statsråden har fått, og alle trodde man lytta til det og ville gi en oppstartsbevilgning på ca. 500 mill. kr i 2023.

Hvem er det statsråden da heller har fått råd fra når prosjektet ble lagt i skuffa?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:38:47]: Det bør nå være godt kjent at strammere rammer betyr tøffere prioriteringer. Som det går fram av budsjettet for 2023, tar vi i vår styring av samferdselssektoren utgangspunkt i at det vil være et begrenset rom for vekst i bevilgningene i årene framover. Når vi nå bremser opp, har det vært viktig for meg å prioritere. Det kaller jeg en ansvarlig og balansert veipolitikk. Det handler om å finne balansen mellom å bygge nytt og godt nok til å sikre reisehverdagen for det norske folk. For meg er det viktig å bygge det vi trenger, og at rammeverket for bygging av ny vei balanserer hensynet til kostnadseffektivitet, naturinngrep og sikkerhet.

Når det er sagt, er E134 mellom Røldal og Seljestad et viktig og høyt prioritert prosjekt som på ingen måte er skrinlagt. I statsbudsjettet for 2022 ble det satt av midler til forberedende arbeid for å sikre at flere prosjekter i Nasjonal transportplan 2022–2033 kunne bli klare for anleggsstart. Det gjaldt bl.a. E134 Røldal–Seljestad i Vestland.

Som det går fram av budsjettet for 2023, er det ikke rom for å starte disse prosjektene nå, men vi vil vurdere videre framdrift i forbindelse med statsbudsjettet for 2024.

Helge André Njåstad (FrP) [11:39:58]: Det er riktig at det er godt kjent at denne regjeringa ikkje set i gang vegprosjekt og senkar ambisjonsnivået. Det som òg er godt kjent, er at ein brukar pengar på mange andre ting. Eg veit ikkje korleis det var på den regjeringskonferansen der ein snakka om økonomi, og statsråd Gjelsvik bad om 1 mrd. kr til å laga nye fylkeskommunar. Regjeringskollegiet sa at det skulle han sjølvsgatt få. Var det då slik at samferdselsministeren då sa at han heller ville ha dei pengane til vegstrekninga Seljestad–Røldal, eller er verkeleg prioriteringa at det er viktigare å laga nye fylkeskommunar enn å tryggja livet og helsa til folk og sør-gja for at denne vegen kan bli trygg, miljøvenleg og meir vintersikker enn det me opplever i dag, når vegen er stengd?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:40:43]: Jeg tror representanten er godt kjent med at det har vært og er høy kapasitetsutnyttelse i norsk økonomi, og at veldig mange prosjekter er satt i gang. I en tid da det er vår oppgave å bidra til å dempe presset i økonomien, burde det ikke være veldig overraskende at det i samferdselsbudsjettet – og i andre budsjetter hvor det er mulig å holde igjen på byggeprosjekter – er verktøy i kassen. Sann er det i denne sektoren – her kan man holde igjen på prosjektene når det er riktig. Man kan også sette fart når det er riktig.

Helge André Njåstad (FrP) [11:41:13]: Eg registrerer at ein no snakkar om å halda igjen i samferdselssektoren, mens alle raud-grøne som dreiv valkamp, snakka om at ein no skulle investera og byggja landet. Eg registrerer at Framstegspartiet fekk rett i å åtvara mot eit regjeringsskifte.

Eg vil spørja om ein annan veg på E134, Bakka–Solheim, som er ein viktig tilførselsveg for å korta ned reisetida frå Haugesund til Seljestad–Røldal. Kva er ambisjonsnivået til statsråden når det gjeld vidare planlegging og realisering av den vegstrekninga?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:41:43]: For det første må jeg korrigere det bildet som nå forsøkes skapt. Vi har et historisk høyt samferdselsbudsjett, og vi har ikke sagt at vi skal senke ambisjonene på det. Det vi snakker om, er at den nasjonale transportplanen som ble lagt fram, ikke er spesielt realistisk i den tiden vi lever i. Den var basert på at halvparten av økonomiens handlingsrom skulle gå til samferdsel framover. Det er det vel knapt noen som kan tro vil være mulig. Det er en realitet, og der står vi nå. Da må vi ha en mer nøktern tilnærming til det, og vi må gjøre nye prioriteringer. Derfor har vi sagt at vi framskynder NTP-en, slik at vi får den på plass i 2024, som et nyttig og godt verktøy for å styre samfunnet.

Når det gjelder Bakka–Solheim, er det et av de prosjektene som vi har sørget for å få inn i porteføljen. Det betyr at da vil Statens vegvesen gjøre sine vurderinger av det prosjektet, og det får vi se når porteføljelisten kommer til ny vurdering utpå vårtiden.

Spørsmål 9

Terje Halleland (FrP) [11:42:48]: «E134 Seljestad–Røldal er et gryteferdig prosjekt som er bra av mange grunner. Ny tunnel vil spare 1 000 høydemeter, gi bedre fremkommelighet ved dårlig vær samt korte ned veien med over 6 kilometer og kutte reisetiden for tyngre kjøretøy med over 20 minutter slik at de sparer 35 liter drivstoff hver veg.

Hvor mener statsråden at gevinsten ligger i å ikke starte prosjektet ved første anledning?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:43:26]: Jeg viser til foregående svar, til representanten Njåstad.

Terje Halleland (FrP) [11:43:31]: Jeg må helt ærlig si at det hadde vært kjekt med et litt bedre svar enn det når statsråden svarer, og egentlig gjemmer seg bak at en skal spare, at det er press i økonomien, og at man dermed må ha innstramminger og ikke prioritere veiprosjekter. Jeg kan nevne en bedrift som Fatland slakteri,

som bruker denne veien hver dag. De kan regne ut at de sparer fem millioner årlig på grunn av mindre drivstofforbruk, mindre vedlikehold og mindre lønn med en bedre vei. Så sier statsråden at en skal spare næringslivet for økte utgifter. Hva mener statsråden at jeg skal svare en bedrift som Fatland?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:44:27]: Det er ingen uenighet om at dette prosjektet er viktig. Derfor ligger det veldig høyt prioritert i porteføljen til Statens vegvesen. Det betyr at det er et prosjekt som vil bli startet opp på et gitt tidspunkt. Men poenget er jo – som jeg har gjentatt flere ganger i salen, som sikkert andre representanter for regjeringen også har gjentatt, og som jeg oppfatter at de aller, aller fleste i det norske samfunnet har fått med seg – at vi lever i en tid da det er press i økonomien, og hvor det er sterk prisvekst, som selvfølgelig også skaper uforutsigbarhet for de prosjektene som staten har. Sammenholdt med at vi nå har svært mange store prosjekter i gang, må dette være med når vi prøver å tegne – eller fortegne – et bilde av hva som skjer i norsk samferdselssektor. Det har vært riktig nå å holde tilbake disse prosjektene fordi det er full kapasitetsutnyttelse både i denne sektoren og i økonomien, og vi ønsker ikke, som sagt, å bidra til at rentene stiger mer enn strengt tatt nødvendig, og heller ikke prisene.

Terje Halleland (FrP) [11:45:29]: Jeg tviler på at det svaret lar seg selge til næringslivet på Vestlandet, som er avhengige av denne veien, står i kø og opplever vinterstengt veier.

Statsråden nevner igjen at det er press i økonomien. Da er det, som representanten Njåstad var innom, veldig fristende å spørre statsråden om hvordan regjeringen prioriterer å bruke de tilgjengelige midlene, og om han selv mener at de blir brukt rett. Et prosjekt som dette, ved Seljestad, har en byggetid på seks år. Det er ikke et prosjekt som kan starte umiddelbart hvis en hadde vedtatt det i dag, det hadde gått minst ett år. Mener statsråden – når det altså er ett år fra en tar den beslutningen til det vil skape press i økonomien – at det skal gå flere år før vi klarer å få Seljestad-prosjektet igangsatt? For jeg forstår på statsråden at han ønsker å prioritere en igangsettelse av prosjektet.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:46:30]: Jeg er helt sikker på at næringslivet i hele landet, også på Vestlandet, er opptatt av at vi skal bidra til å få kontroll med prisveksten, og at vi heller ikke får en renteøkning som er mer enn det vi strengt tatt kan håndtere. Det er det viktigste for ethvert næringsliv.

Det er ingen uenighet om at dette prosjektet er viktig. Nå tror jeg heller ikke det er noen uenighet om at det er i sektorer som samferdsel at det går an både å bremse

og gasse når det er nødvendig. Med alle prosjekter tar det selvfølgelig en viss tid å få prosjektet opp i fart, men dette er prosjekter som er modne, og som sann sett ligger nærmest i porteføljen for oppstart.

Spørsmål 10

Morten Stordalen (FrP) [11:47:19]: «Som det fremkommer i statsbudsjettet for 2023 igangsetter ikke regjeringen noen nye store vegprosjekter i inneværende år. Statens vegvesen selv var tydelige på sine prioriteringer og hvilke vegprosjekter som var svært viktige å starte opp i 2023. E134 Oslofjordforbindelsen var den aller viktigste for Statens vegvesen å komme i gang med.

Hvilke konsekvenser får denne utsettelsen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:47:45]: Jeg har i de to foregående spørsmålene svart på hvorfor regjeringen har vært nødt til å sette noe av utbyggingsaktiviteten på vent. Konsekvensen av at prosjektet E134 Oslofjordforbindelsen ikke fikk nødvendige midler og vedtak om oppstart i budsjettet for 2023, er at oppstarten forsinkes tilsvarende. Som jeg skriver i budsjettet, vil vi vurdere framdrift for dette prosjektet i arbeidet med budsjettforslag for 2024.

Morten Stordalen (FrP) [11:48:11]: Dette er altså tunnelen som er mest stengt i Norge. Det er branner der så å si hvert eneste år. Det har vært flere ulykker der. Dette er en tunnel som er åpen på dispensasjon fordi stigningsforholdene er for bratte, og det er ingen rømningsveier. Sett opp mot nullvisjonen er i hvert fall Fremskrittspartiet veldig bekymret for den situasjonen og for dem som har dette som en daglig vei, både folk og næringsliv som skal ferdes der daglig, med hjertet i halsen. Det er, med respekt å melde, nesten et under, og noen vil si kanskje litt flaks, at det ikke har vært større hendelser der enn det har per nå.

Fremskrittspartiet er selvfølgelig bekymret for at det kan skje enda flere alvorlige ulykker. Det er kostnader man kan regne på som samfunn, men det er også noen kostnader for de pårørende og de etterlatte ved dødsulykker som man ikke klarer å regne på. Er ikke samferdselsministeren mer opptatt av trafikksikkerheten enn av at en hele tiden refererer til renter?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:49:13]: Jeg er selvfølgelig veldig opptatt av trafikksikkerheten, og bl.a. derfor har vi turt å gjøre regulerende grep for elsparkesykler, som var et vesentlig problem, i motsetning til den foregående regjeringen. Det er et konkret eksempel på det.

Men dette handler altså om det store bildet i norsk økonomi. Jeg er ikke uenig i beskrivelsen av at dette er et

viktig prosjekt. Tvert imot har jeg ved dette prosjektet og de andre prosjektene gjentatt at dette er viktige prosjekter som står høyt i porteføljen og dermed også i prioriteringene til Statens vegvesen. Det betyr at disse prosjektene vil være gjenstand for vurderinger i framtidige budsjetter.

Morten Stordalen (FrP) [11:49:50]: Jeg tror ikke at folk som ferdes der daglig, er veldig imponert over svaret fra samferdselsministeren. Dette er altså Norges viktigste veiprosjekt, hvor det har vært svært mange ulykker og branner, og vi har en minister som står og refererer til elsparkesykler.

Bransjen lider også store tap framover, ifølge veidirektøren selv. Hun uttalte det da statsbudsjettet ble lagt fram. Dersom ingen av de nye store veiprosjektene som Vegvesenet selv har prioritert, igangsettes, vil aktivitetsnivået innenfor Statens vegvesens område være på kun en tredjedel av 2017-nivået. Det betyr at det er ufattelig mange entreprenører som må pakke sammen og reise hjem. Hvilken beskjed har egentlig samferdselsministeren for 2024 til alle de entreprenørene som nå faktisk begynner å pakke sammen og legge ned?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:50:46]: Vi er opptatt av det spørsmålet, og derfor har vi tett og god dialog med bransjen og følger det selvfølgelig tett. Det er selvfølgelig et poeng at hvis man holder igjen over for lang tid, vil porteføljen for entreprenørene bli tom, og da vil man ikke ha sysselsetting. Det er selvfølgelig regjeringen opptatt av.

Dette kan imidlertid ikke skygge for at den situasjonen vi har vært i, i det statsbudsjettet som vi har laget, er en situasjon med full kapasitetsutnyttelse og sterk prisvekst, og i denne sektoren er prisveksten betydelig høyere enn den er for nasjonen for øvrig. Jamført med at representantens parti, mitt parti og alle har vært opptatt av at vi skal få mer igjen for pengene, er det derfor ikke det klokeste å dra i gang mange nye prosjekter i en så uforutsigbar tid som vi nå lever i. Det betyr likevel ikke at disse prosjektene ikke er viktige.

Spørsmål 11

Thorleif Fluor Vikre (FrP) [11:51:53]: «Veiprosjektet E134 Saggrenda–Elgsjø er et av mange samferdselsprosjekt som har blitt lagt i skuffen av statsråden. Prosjektet er nummer fem på Statens vegvesens prioriteringsliste over store veiprosjekter. Kommunene Notodden, Kongsberg og Øvre Eiker er enige om prosjektet. Denne enigheten er formidlet til departementet, men kommunene venter fortsatt på svar. En stadigfesting vil få strekningen Saggrenda–Elgsjø opp på «grønt nivå».

Når vil denne stadfestingen komme på plass, og kan statsråden love at prosjektet kommer med senest i statsbudsjettet for neste år?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:52:33]: Jeg har på de tidligere spørsmålene svart at regjeringen dessverre har vært nødt til å sette noe utbyggingsaktivitet på vent, og det gjelder også dette prosjektet, E134 Saggrenda–Elgsjø. Jeg er ikke helt sikker på hva representanten sikter til når han etterspør en stadfesting, men jeg vil svare kort på prosessen som har betydning for dette prosjektet. I mitt svar på spørsmål nr. 7, fra representanten Sve, gjorde jeg rede for regjeringens arbeid med gjennomgang av veinormaler. Som det går fram av statsbudsjettet for 2023, kan endringene som er til vurdering, få betydning for framtidige veiprosjekter, herunder E134 Saggrenda–Elgsjø.

Vi er kjent med at Statens vegvesen jobber med et opplegg for bompengeneinnkreving på strekningen. I den forbindelse har Viken fylkeskommune henvendt seg til oss med et ønsket opplegg for innkrevingen. Vi har oversendt saken til Statens vegvesen og bedt dem om å følge opp henvendelsen i sitt videre arbeid med prosjektet. Jeg kan på dette tidspunktet selvfølgelig ikke love at prosjektet kommer med i neste års statsbudsjett, men som jeg skriver i budsjettet for 2023, vil jeg vurdere framdriften for prosjektet i arbeidet med budsjettforslaget for 2024.

Thorleif Fluor Vikre (FrP) [11:53:53]: Avisen Telen skrev i desember om bedriften Optime Subsea som skal ekspandere bedriften med vel 400–500 ansatte de neste par årene. Regjeringens pauseknapp på E134 Saggrenda–Elgsjø skaper nå usikkerhet om hvor bedriften skal ekspandere videre. Notodden risikerer å miste viktige arbeidsplasser fordi statsråden, med sin pauseknapp, har skapt usikkerhet rundt veiprosjektet som også rammer næringslivet. Hva vil statsråden si til Notodden kommune, som risikerer å miste flere hundre arbeidsplasser på grunn av regjeringens handlingslammelse på veisiden?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:54:31]: Jeg gjentar det jeg har sagt ved tidligere anledninger i salen her i dag: For næringslivet er det også svært viktig at vi får kontroll på prisveksten, og at vi ikke bidrar til at rentene skyter ytterligere i været. Det handler om å skape et godt klima for det norske næringslivet, og for alle oss som bor i landet.

Det er ingen som kan påregne med 100 pst. sikkerhet når et veiprosjekt kommer. Med disse prosjektene er det slik at det er planprosesser – uavhengig av akkurat hva regjeringen har gjort i denne sammenhengen. Det er mange ting som kan påvirke framdriften av et veipro-

sjekt underveis, så jeg tror ikke at næringslivet på noen måte kan tenke slik når de skal lokalisere ny næring.

Dette er et viktig prosjekt som vil komme på et tidspunkt, men det kommer altså ikke i inneværende år.

Thorleif Fluor Vikre (FrP) [11:55:24]: En utbygging av E134 mellom Saggrenda og Elgsjø vil korte ned reisetiden mellom Notodden og Kongsberg med om lag 15 minutter. Som i forrige oppfølgingsspørsmål: Dette vil skape positive ringvirkninger for næringslivet og ikke minst for befolkningen på Notodden. Veien er av en slik standard at få vil velge å pendle fra Kongsberg til Notodden. Det gjør at viktig kompetanse for næringslivet uteblir. Statsråden kunne ha lagt til rette for at denne kompetansen ville ha vært til stede. Kan statsråden love at prosjektet kommer med senest i statsbudsjettet for neste år, slik at næringslivet kan planlegge for framtidige ekspansjoner?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:56:03]: Det besvarte jeg i mitt første innlegg. Jeg kan selvfølgelig ikke love at prosjektet kommer i 2024, men jeg kan gjenta at det er et viktig prosjekt som har høy prioritet i Statens vegvesens portefølje. Det å koble det direkte til næringslivets konkrete beslutninger tror jeg vil være litt krevende å gjøre med all veiplanlegging i Norge – med respekt å melde.

Spørsmål 12

Silje Hjemdal (FrP) [11:56:41]: «Stortinget har blant annet etter initiativ fra Fremskrittspartiet bedt om en KVVU av en arm mellom Bergen og E134. Premisset for KVVU-en er at Hordfast er bygget.

Det er store forventninger til KVVU-en, og jeg lurer på når den vil være ferdig?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:57:05]: Konseptvalgutredningen for E134 arm til Bergen er planlagt ferdigstilt før sommeren 2023, i tråd med tidligere føringer for utredningsoppdraget. I Statens vegvesens dokumentasjon som ble utarbeidet som grunnlag for Samferdselsdepartementets mandat til utredningen, det såkalte utfordringsnotatet, legges det til grunn at Hordfast vil være ferdigstilt. For KVVU-arbeidet betyr det i praksis at Hordfast ligger som ferdig utbygd i referansealternativet i transportanalyseverktøyet.

Silje Hjemdal (FrP) [11:57:37]: Vil det si at vi også kan forvente full framdrift for Hordfast-prosjektet, og at ting der skjer så kjapt som mulig?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:57:47]: Jeg tror representanten er godt kjent med at vi har signalisert at vi

skal komme med en ny nasjonal transportplan. Den kommer våren 2024, og der vil det bli synlig hva slags prosjekter denne regjeringen går videre med. Det betyr ikke at vi har sagt noe konkret om denne strekningen, men det er tross alt slik at det er en bredere og bredere erkjennelse av at vi ikke kan regne med en så kraftig opptrapping i samferdselsbudsjettene framover. Det betyr at vi må prioritere tøffere i NTP-sammenheng.

Silje Hjemdal (FrP) [11:58:16]: De ordene der får meg til å bli veldig bekymret, selvfølgelig for hele Vestlandet, men kanskje spesielt for bergensregionen, som etter hvert har fått ganske mange dårlige signaler fra denne regjeringen. Ikke minst gjelder det Ringveg øst, der det også har vært et salig kaos, både fra lokalpolitikere og gjennom signalene fra regjeringen.

Da lurer jeg litt mer konkret på: Når så mange er engasjert i arm til Bergen på E134, ser man også i referansegruppene at det er ulike interesser når det gjelder hva man ønsker at prosjektet skal ta hensyn til. Hva mener statsråden er viktigst når man skal ha god framkommelighet mellom øst og vest?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:59:07]: For det første vil jeg bidra til å korrigere et inntrykk. Når det gjelder Ringveg øst, har denne regjeringen faktisk tatt det inn i porteføljen. Tidligere – i forrige uke, var det vel, eller om det var denne uken – ble det klarlagt at man går videre med planlegging av det prosjektet, så jeg vet ikke helt hva representanten i så fall refererer til.

Når det gjelder de konkrete interessene som oppstår i en slik KVVU-prosess, tenker jeg at det er slik det er. Jeg forventer at vi får et produkt etter hvert, og der vil man få belyst de ulike interessene og sikkert få et forslag til konsept. Jeg har ikke noe behov for eller kunnskap til å kunne gå inn i det per nå.

Spørsmål 13

Fra representanten Morten Wold til samferdselsministeren:

«Statens vegvesen stopper videre arbeid med E134 fra Dagslett i Asker kommune til Vikør og påkobling til E18 i Lier kommune grunnet regjeringens kutt i samferdselsbudsjettene. Regjeringen har dessverre varslet kutt i utbygging av trafikksikre veier. Strekningen det her er snakk om, trenger større kapasitet og er ikke minst preget av dårlig sikkerhet.

Ser statsråden at når han stopper utbygging av viktige deler av E134 som Dagslett–E18, så setter han trafikksikkerheten i fare for alle trafikanter som ferdes på strekningen?»

Presidenten [11:59:44]: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 14

Fra representanten Tone Wilhelmsen Trøen til helse- og omsorgsministeren:

«I et intervju med Dagbladet 15. februar 2023 sier Senterpartiets helsepolitiske talsperson at «Stortinget, slik sykehusene nå styres, ikke har tilstrekkelig kontroll med helsepolitikken». Talspersonen for regjeringspartiet, Senterpartiet, tar i samme intervju til orde for at helseforetaksmodellen må endres. Dette uttaler talspersonen for Senterpartiet, før sykehusutvalget har levert sin rapport.

Har regjeringen allerede konkludert, før sykehusutvalget har levert sitt arbeid?»

Presidenten [11:59:46]: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 15 er fra representanten Gisle Meininger Saudland til landbruks- og matministeren. – Det ser ikke ut til at ministeren er komen i salen, så eg trur me tek eit par minutt pause og ser om me får tak i ho.

Det vart trekt mange spørsmål i dag, men ein må jo prøva å vera på plass. Det er vanskeleg å stilla spørsmål når ikkje ministeren er her for å svara.

Møtet avbrote kl. 12.00.

Stortinget tok opp igjen forhandlingane kl. 12.02.

Presidenten [12:02:29]: Då er ministeren på plass, og me går til spørsmål 15, frå representanten Gisle Meininger Saudland.

Spørsmål 15

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:02:48]: Jeg vil ønske statsråden velkommen til Stortinget. Vi måtte ikke vente altfor lenge, bare noen minutter. Spørsmålet mitt er:

«Hva vil skje med forbrukerprisene dersom konkurransefremmende tiltak gradvis avvikles/utfases når alle faglige råd er så klare på at konkurransen vil svekkes, og hvordan kan statsråden i det hele tatt vurdere å gjøre noe som helst som reduserer konkurransen i et marked som er kontrollert av én aktør med 77 pst., som også er vertikalt integrert fra gress til glass – er ikke det oppskriften på økt makt til en dominerende aktør og økte priser og mindre mangfold for forbruker?»

Statsråd Sandra Borch [12:03:29]: La meg først bare beklage at jeg var litt for sein. Så vil jeg takke for spørsmålet, som er ett i en rekke av fem som omhandler akkurat det samme temaet: konkurransefremmende tiltak i meierisektoren. Spørsmålet likner til forveksling veldig mye på tilsvarende spørsmål jeg har svart på en rekke ganger i Stortinget. Salen må derfor ha meg unnskyldt om jeg gjentar meg selv nok en gang.

Jeg og regjeringen har ikke sagt og kommer heller ikke i dag til å si at vi skal avvikle de konkurransefremmende tiltakene. Det jeg har sagt – gjentatte ganger – og mener like sterkt nå som jeg alltid har ment, er at konkurranse er viktig, og det kommer til å bli viktig framover, også i meierisektoren. Det fremmer innovasjon, effektiv drift og ikke minst lavere priser.

Det som er saken, er at det i Hurdalsplattformen står at vi gradvis skal fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene. Nå er det gjort en evaluering, en evaluering som gjøres hvert femte år, og som nå ligger på mitt bord. Vi vil vurdere å gjøre endringer i ordningen etter hvert.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:04:55]: Jeg registrerer at statsråden sier at det er en rekke på fem spørsmål. Det er riktig. Det kan jo være at vi liker å utfordre og treffe statsråden i spørretimen. Jeg er litt usikker på om det er gjensidig, men vi kan jo se hvordan debatten utvikler seg etter hvert.

Flertallet av høringsvarene til Landbruksdirektoratets rapport om de konkurransefremmende tiltakene mener at en nedtrapping eller fjerning vil svekke konkurransen i meierimarkedet. Er statsråden bekvem med å redusere konkurransefremmende tiltak nå og slik bli ansvarlig for en ytterligere prisøkning på meierivarer, som utgjør 15–20 pst. av norske forbrukeres handlekurv?

Statsråd Sandra Borch [12:05:41]: Jeg er ikke enig i representantens premiss om at dette vil øke prisene. Jeg er heller ikke enig i representantens premiss om at det er en rekke høringsuttalelser som går på at man skal bevare ordningen. Det er en rekke høringsuttalelser, men det er også høringsuttalelser i denne saken som har 6 000 medlemmer bak seg, hvor det blir sagt at man bør gjøre endringer i noen av tiltakene.

Vi er tydelig på at prisutjevningsordningen skal ligge fast. Den er et viktig tiltak i meierisektoren og en bunnplanke i landbrukspolitikken, men de tre tiltakene rapporten tar for seg, er tre tiltak som vi nå evaluerer. For to av tiltakene konkluderer Landbruksdirektoratet med at det bør gjøres endringer eller en avvikling. Det bør også gjøres endringer når det gjelder måloppnåelse innenfor de ulike ordningene.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:06:39]: Statsråden sier at høringsvarene ikke er entydige, men om

lag 80 pst. av høringsvarene som er sendt til Landbruks- og matdepartementet i forbindelse med høringen, støtter de konkurransefremmende tiltakene i prisutjevningsordningen. Fakta viser også at Tine fortsatt foredrer tre av fire melkeliter i Norge, og på så godt som alle markedssegmenter har Tine godt over 50 pst. markedsandel, noe som igjen betyr at Tine fortsatt har en uønsket dominant stilling i markedet. De fleste høringsinnspillene, deriblant fra Konkurransetilsynet og Forbrukerrådet, peker på at det eneste rette er å beholde eller øke dagens konkurransefremmende tiltak.

Hvordan vil de klare tilbakemeldingene som statsråden har fått, påvirke hennes videre arbeid i denne saken?

Statsråd Sandra Borch [12:07:37]: Jeg er opptatt av å oppfylle det som står i Hurdalsplattformen, og det har jeg også tenkt å gjøre. Man refererer altså til høringsuttalelser og sier at 80 pst. av dem støtter de konkurransepolitiske virkemidlene. Det er rett, men det er enkelt personer – tidligere konsernledere i ulike selskap – med i de høringsuttalelsene, mens Tine har 6 000 melkebonder bak sin høringsuttalelse. Vi behandler nå disse høringsuttalelsene og har også hatt en rekke møter med aktørene i meieribransjen. Nå skal vi se om vi skal gjøre endringer.

Tine har en spesiell stilling i norsk landbrukspolitikk og ikke minst i meierisektoren. Tine har motaktsplikt og leveringsplikt. Det er et samvirke som er helt avgjørende for å ha melkeproduksjon i hele landet. Det ønsker regjeringen å legge til rette for.

Spørsmål 16

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [12:08:41]: «Da melke-monopolet ble avvirket, la Stortinget særlig vekt på at konkurransen for konsummelk skulle styrkes.

Hvordan vil dette være førende for eventuelle endringer statsråden nå vurderer, i og med at TINE har en total markedsandel på omtrent 77 pst., og for drikke-melk på rundt 70 pst., og hva tenker statsråden vil skje med markedsandelene dersom konkurransefremmende tiltak avvikles eller reduseres?»

Statsråd Sandra Borch [12:09:06]: Som jeg sa for litt siden, er vi nå i en vurderingsfase før vi eventuelt foreslår endringer i de konkurransefremmende tiltakene.

Markedet for konsummelk er interessant å følge. På landsbasis har Q-Meieriene og Rørosmeieriet nå 30 pst. av markedet. Ser en nærmere på geografien, er det store ulikheter. På det sentrale Østlandet, dvs. Oslo, Akershus og Vestfold, har Q-Meieriene og Rørosmeieriet om lag 40 pst. markedsandel, mens de i Nordland, Troms og

Finnmark har rundt 2 pst. Det er åpenbart at dette påvirker kostnadene for melkens vei fra fjøs til kjøkkenbord, og at det koster å ha melkeproduksjon i hele landet. Det er også en politisk prioritering.

Spørsmålet gir meg også grunn til å løfte et annet paradoks. Av totalt 200 mill. kr som årlig går til konkurransefremmende tilskudd, går en betydelig del til konsummelk. Faktisk går tre fjerdedeler av tilskuddene til konsummelk. Likevel har markedet falt med om lag 0,6 pst. per år fra 2007 til 2021. Samtidig er det slik at det er avgiftene på drikkemelk som finansierer prisutjevningsordningen. Over tid er dette en ligning som er vanskelig å få til å gå opp.

Dette bekymrer meg. Det bekymrer meg fordi melkeproduksjonen er en bærebjelke i norsk jordbruk. At vi har melkeproduksjon fra Bekkarfjord til Bryne, er viktig. Det er matberedskap i praksis.

Prisutjevningsordningen er et svært viktig redskap for å opprettholde norsk melkeproduksjon i hele landet gjennom å sikre at prisen melkebonden får, er uavhengig av om melken brukes til ost eller til drikkemelk, og om den produseres i Tana eller i Time. Jeg er usikker på om prisutjevningsordningen kan bære de konkurransefremmende tiltakene slik de er i dag, for framtiden. Det bør også bekymre representanten Olsen.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [12:11:19]: Som det har vært sagt tidligere, har man i flertallet av hørings-svarene til Landbruksdirektoratets rapport om konkurransefremmende tiltak ment at nedtrapping eller fjerning av disse tiltakene vil svekke konkurransen i meierimarkedet, og etter alle solemerker føre til prisøkning på meierivarer.

I Hurdalsplattformen står det at man gradvis vil redusere og avvikle disse konkurransetiltakene. Er det slik at den prosessen som kjøres nå, er et spill for galleriet, eller er det en skinnprosess?

Statsråd Sandra Borch [12:11:54]: Det har siden de konkurransefremmende tiltakene ble innført i 2007, vært gjennomført en evaluering av dem hvert femte år. Det skjer også i år. På bakgrunn av den rapporten som Landbruksdirektoratet nå har gitt, og høringsinnspillene, vil regjeringen vurdere å gjøre endringer.

I prisutjevningsordningen ligger det tre konkurransefremmende tiltak. Det er spesiell kapitalgodtgjørelse, det er differensierte avgifter og tilskudd, som Landbruksdirektoratet sier er et virkemiddel som er vanskelig å måle, og det er distribusjonstilskudd, som man sier er vanskelig å håndtere og må endres eller avvikles.

Verden har forandret seg siden 2007. Da må også politikken forandres, og eventuelt må man gjøre endringer.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [12:12:45]: Konkurransetilsynet mener at det fremdeles er en svak konkurranse i meierisektoren. Tine har fremdeles en sterk markedsposisjon i alle relevante produktmarkeder i meierisektoren. De har i grove trekk kun én konkurrent i de ulike produktmarkedene, og det har ikke kommet nye landsdekkende aktører i meierimarkedet siden melkeforliket i 2007. Derfor mener Konkurransetilsynet at det fortsatt er grunnlag for konkurransefremmende tiltak i meierisektoren.

Er statsråden uenig i de faglige vurderingene til Konkurransetilsynet og det de legger til grunn for sine anbefalinger?

Statsråd Sandra Borch [12:13:21]: Jeg er opptatt av at det fortsatt skal være konkurranse i meierisektoren. Det ønsker også regjeringen å legge opp til.

Når det gjelder det å si at alt skal være som før, bør ikke representanten Olsen være veldig uenig i at det ikke nødvendigvis alltid er det beste. Vi er nødt til å se på ulike virkemidler innenfor den ordningen som er i dag, ulike virkemidler når det gjelder finansiering, om det er mulig å gjøre ting annerledes. Vi er også nødt til å se på hva utviklingen har vært for Q-Meieriene og Rørosmeieriet siden 2007 og fram til i dag. Er det berettiget at man har et distribusjonstilskudd når vi ser at det er ASKO og kjedene som finansierer mye av det som leveres ut til butikk? Jeg mener tiden er moden. Vi har rapporten, og regjeringen skal nå gjøre gode vurderinger og se på om det er mulig å gjøre endringer – også for å gjøre ordningen bedre og rettferdig.

Spørsmål 17

Carl I. Hagen (FrP) [12:14:29]: «Uavhengige meierier har varslet omkamp om melkeforliket fra 2007, der som statsråden trapper ned eller fjerner konkurransefremmende tiltak.

Hvordan har statsråden tenkt å forsvare dagens system med målpris/noteringspris og vertikal integrasjon av TINE i en situasjon hvor det blir omkamp og krav om en helt annen måte å organisere TINE på, samt beregne riktig melkepris for TINEs konkurrenter?»

Statsråd Sandra Borch [12:15:10]: Som jeg la vekt på forrige gang representanten Hagen spurte om melkeforliket fra 2007, vil jeg også nå legge vekt på følgende: En sentral del av melkeforliket i 2007 var evaluering etter fem år. Det har blitt gjennomført evaluering i 2012, i 2017 og senest nå i 2022. Formålet var å sikre langsiktighet i et femårsperspektiv, for deretter å evaluere. Fem år er en langsiktighet som overgår det som

normalt kan avtales i budsjettssammenheng – jamfør budsjettvedtak, som alltid gjelder ett år av gangen.

Aktørene i meierisektoren er profesjonelle, sterke industrikonserner som kjenner politiske beslutningsprosesser, og i den grad de ikke gjør det, kjøper de seg en slik kompetanse. Når en ordning har nedfelt et prinsipp om femårige evalueringer, bør det ikke komme som en overraskelse at de faktisk blir evaluert. Når det gjøres evalueringer, bør det heller ikke komme som en overraskelse om det blir gjennomført endringer. For det har tross alt skjedd store endringer i melkemarkedet siden 2007. Det ble også gjort endringer i 2012 og i 2017.

Som jeg har sagt flere ganger fra denne talerstolen, har vi ikke konkludert i saken, og jeg kan forsikre representanten Hagen om at vi ikke har til hensikt å gjennomføre tiltak som vil redusere konkurransen. Det er likevel ikke gitt at det som var riktig medisin i 2007 – forskrevet av en SV-statsråd – er den rette medisinen i 2023.

Carl I. Hagen (FrP) [12:16:52]: Forbrukerrådet støtter Landbruksdirektoratets konklusjon om at «avvikling av tiltakene vil svekke konkurransen», og at «Tines konkurrenter kan få mindre evne til å satse og investere i meierimarkedet», og uttaler videre:

«De konkurransefremmende virkemidlene som ble innført etter «Melkeforliket» i 2007 har utvilsomt ført til et større produktmangfold i butikkhyllene til glede for forbrukerne. Det er i tillegg gode grunner til å mene at anvendelse av norsk melk hadde vært betydelig lavere uten denne konkurransen.»

Vil landbruksministeren gå imot Forbrukerrådets tydelige og faglige vurderinger, og i tilfelle med hvilken faglig begrunnelse?

Statsråd Sandra Borch [12:17:42]: Igjen vil jeg bare understreke at jeg og regjeringen er for konkurranse i meierisektoren.

Så er det, som jeg har nevnt en rekke ganger, tre tiltak under konkurransepolitiske virkemidler i ordningen. Landbruksdirektoratet har vurdert hvert tiltak, og vurderer også at det bør gjøres endringer, eller at ordninger bør avvikles. Det er også klare råd i rapporten fra Landbruksdirektoratet, som vi nå jobber med, om å se på om vi kan gjøre forbedringer i ordningene, og om vi skal gjøre endringer i ordningene. Det mener jeg er viktig og riktig i den tiden vi er inne i nå. Vi ser at konsumet av melk i landet går ned, og det må gjøres endringer også innenfor de konkurransepolitiske virkemidlene på dette området.

La meg bare slå fast: Jeg er opptatt av at vi skal ha landbruk i hele landet, og at vi fortsatt også skal ha melkeproduksjon i Finnmark. Da er Tine og samvirkene ekstremt viktige i den debatten.

Carl I. Hagen (FrP) [12:18:46]: Statsråden har tidligere lovet bransjen, i egne møter og fra Stortingets talerstol, at hun skal lytte til den faglige rapporten fra Landbruksdirektoratet og Konkurransetilsynet. Men jeg er bekymret for at Hurdalsplattformen vinner over fakta og alle faglige råd fra Landbruksdirektoratet, Konkurransetilsynet, Forbrukerrådet og akademia, med Oslo Economics i spissen.

Vil statsråden holde seg til tidligere lovnader og legge Landbruksdirektoratets faglige anbefalinger til grunn, og dermed avslå ethvert forslag om å redusere de konkurransefremmende tiltakene?

Statsråd Sandra Borch [12:19:27]: Ja, og jeg refererer jo til rapporten når jeg står her i dag. Ta f.eks. distribusjonstilskuddet: Der konkluderer man i rapporten med at det ikke fungerer slik det skal i dag, og at det må gjøres endringer. Når det gjelder f.eks. differensierte avgifter og tilskudd, som også er tiltak i rapporten, ser man at det er umulig å måle måloppnåelse på det tilskuddet. Så det er klart at vi lytter til de rådene som Landbruksdirektoratet har forelagt oss, men det må også være åpning for å gjøre endringer i de ordningene, slik det har blitt gjort hvert femte år.

Spørsmål 18

Presidenten [12:20:03]: Spørsmål 18, frå representanten Johan Aas til landbruks- og matministeren, vert teke opp av representanten Tor André Johnsen.

Tor André Johnsen (FrP) [12:20:17]: «Konkurransetilsynet og Forbrukerrådet, samt rapport fra Oslo Economics, tar til orde for at konkurransefremmende tiltak må økes for å opprettholde den svake konkurransen som eksisterer.

Hvordan vil statsråden konsekvensutrede ulike utfall for konkurransesituasjonen, og hvordan vil hun ivareta forutsigbarhet og troverdighet til en hel bransje som er totalt dominert av TINE?»

Statsråd Sandra Borch [12:20:50]: Vi har som sagt, og som det har vært nevnt fra denne talerstolen, motatt mange høringsinnspill på Landbruksdirektoratets utredning, der noen argumenterer for å avvikle tiltakene, andre for å bevare eller øke dem. Eventuelle endringer vi foreslår, skal også ut på ordinær høringsrunde der alle parter får uttale seg.

Jeg registrerer at mange av høringsinstansene, bl.a. Konkurransetilsynet og Forbrukerrådet, sterkt fraråder å fjerne alle de konkurransefremmende tiltakene. Dette er også i tråd med konklusjonene som Landbruksdirektoratets rapport viser. Ingen av de tre høringsinstansene

eller Landbruksdirektoratet har sagt at dagens ordning er dimensjonert på akkurat riktig nivå eller med riktig innretning. De har heller ikke sagt at tiltakene må finansieres gjennom prisutjevningsordningen.

Vi har ikke tenkt å gjøre endringer som har til hensikt å svekke konkurransen, men det er avgjørende viktig å sikre norsk melks konkurransekraft framover. Det handler om både å bidra til nasjonal konkurranse og å lette belastningen i prisutjevningsordningen. Det er viktig for meg å slå fast at prisutjevningsordningen ligger fast. Den er viktig, det er en viktig bærebjelke i norsk landbruk. Så kan man stille spørsmål om det er riktig at de konkurransefremmende tiltakene finansieres av avgifter fra norske bønder. Jeg mener det er viktig å slå ring om samvirkene, slå ring om at vi skal ha melkeproduksjon i hele landet. Vi må ikke ta for gitt at vi har melkeproduksjon i Finnmark i dag. Vi har Tine, som har motaktplikt og leveringsplikt, som bidrar til at man også kan ha melkeproduksjon fra nord i Nord-Norge til Agder i sør.

Tor André Johnsen (FrP) [12:22:49]: Det er bra engasjement fra ministeren. Det får vi håpe at lover bra. Hun skal i hvert fall lytte – det er bra – og hun vil fortsatt ha konkurranse og ikke svekke konkurransesituasjonen. Det høres bra ut.

Statsråden sier hun skal gå nøye inn i rapporten og alt som er kommet av høringsinnspill, men Landbruksdirektoratets rapport kom før jul, Konkurransetilsynets høringssvar kom i slutten av januar, og konklusjonene er krystallklare: uten tiltak, ingen konkurranse. Og tiltakene bør økes, ikke svekkes. Da er spørsmålet mitt: Hva mer trenger regjeringen?

Landbruksministerens kollega, statsråd Vestre, er også tydelig på at det skal være mer konkurranse i verdikjeden, og han er veldig opptatt av at det skal være konkurranse mellom kjedene. Er Tine beskyttet eller fredet fra denne konkurransen, og i så fall hvorfor?

Statsråd Sandra Borch [12:23:39]: Det blir feil å blande dagligvarekjedene med situasjonen i meierisektoren. Det er to helt forskjellige debatter. Jeg sier nok en gang: Vi skal ikke fremme tiltak som vil svekke konkurransen. Men vi må også ta med det Landbruksdirektoratet skriver i sin rapport, og det flere har sagt, nemlig: Fungerer tiltakene på en bra nok måte i dag? Fungerer tiltakene etter den hensikten de hadde da de ble etablert i 2007? Har Q-meieriene så store distribusjonskostnader som de hadde i 2007? Det er spørsmål som vi i hvert fall må tørre å stille oss.

Jeg mener at vi, innenfor de tre tiltakene, bør gjøre noen endringer, men det er ikke snakk om at man skal avvikle alle de konkurransefremmende tiltakene. Det

har aldri regjeringen sagt fra denne talerstolen, og det har heller aldri jeg uttalt.

Tor André Johnsen (FrP) [12:24:35]: Prinsippet om konkurranse er viktig, og det er likt enten det gjelder dagligvarekjeder eller leverandørbransjen. På tirsdag hadde Nationen en sak om at Tine blør penger i Irland, og at bonden taper etterbetaling tilsvarende 30 øre per liter melk på Tines investeringer, gamblinger og satsinger i f.eks. 2021. Tine har lobbet aktivt for å fjerne konkurransefremmende tiltak, som nå beviselig betyr at Tine tydeligvis lobber mot norsk konkurranse og mot norsk produksjon av norsk melk i Norge. Egentlig burde statsråden bare legge ballen død og gi et tydelig signal til Tine om at de selv må ta ansvar for sine feilinvesteringer, for norsk konkurranse må og skal vi ha. Det er bra for forbrukeren, og det er bra for bonden.

Kan eller vil ministeren rett og slett bekrefte at vi skal frede de konkurransefremmende tiltakene, og at det i hvert fall ikke skal bli dårligere enn det er i dag – og forhåpentligvis bedre?

Statsråd Sandra Borch [12:25:34]: Vi skal se på endringer innenfor de konkurransefremmende tiltakene. Det er noe som har vært vanlig å gjøre når evalueringen har kommet. Det ble også gjort da Fremskrittspartiet hadde statsråden på feltet. Det er vanlig å gjøre endringer når man har en evaluering.

Det er, som jeg har sagt gjentatte ganger, slik at verden har endret seg – også i meierisektoren – siden 2007. Da er det også naturlig å gjøre endringer. Igjen vil jeg si at regjeringen er opptatt av at vi skal ha sterke samvirker, og at vi skal ha melkeproduksjon i hele landet. Det er viktige premisser – også for de vurderingene og endringene vi eventuelt gjør i disse tiltakene.

Spørsmål 19

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:26:32]: «Kan statsråden bekrefte at Landbruksdirektoratet i sin rapport om de konkurransefremmende tiltakene konkluderer både med at konkurransen vil svekkes ved endringer, at importen sannsynligvis vil øke, og at det må skilles tydelig mellom finanseringen av ordningen og formålet med tiltakene?»

Statsråd Sandra Borch [12:26:52]: Jeg lurte på om representanten Strifeldt har lest hele rapporten om de konkurransefremmende tiltakene som Landbruksdirektoratet har lagt fram, for det representanten Strifeldt påstår, er direkte feil. Landbruksdirektoratet konkluderer ikke med at konkurransen vil svekkes ved endring av de konkurransefremmende tiltakene. Det de har sagt, er at

ved en avvikling av alle de tre tiltakene vil konkurransen kunne bli svekket. Jeg mener det er rom for å gjøre endringer i ordningen uten å svekke konkurransen.

Jeg tolker spørsmålet slik at representanten Strifeldt er bekymret for importkonkurranse. Det gleder meg som landbruks- og matminister fra Senterpartiet, samtidig som det også overrasker. Nettopp konkurransekraft mot import er en av hovedgrunnene til at det er viktig å se på finansieringen av konkurransefremmende tiltak. Slik det er i dag, svekkes norsk melks konkurransekraft som følge av at det årlig trekkes 200 mill. kr gjennom prisutjevningsordningen, PU, til konkurransefremmende tiltak.

Når det gjelder finansieringen av ordningen, vil en gradvis utfasing av konkurransefremmende tiltak fra PU kunne frigjøre midler som kan gi lavere pris i butikk og/eller økt melkepris til bonden. Det er også viktige elementer å ha med seg inn i debatten.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:28:20]: Statsråden sa i et tidligere svar her at de ikke vil fjerne de konkurransefremmende tiltakene, men i Hurdalsplattformen står det jo at de gradvis vil fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra ordningen. Statsråden har tidligere uttalt følgende i Stortinget:

«Utredningen av de konkurransepolitiske tiltakene som jeg har nevnt før i dag, vil, sammen med innspill fra næringen og berørte parter, gi det faglige grunnlaget for de endringene regjeringen eventuelt skal gjøre.»

Dersom man ser bort fra Tine, Bondelaget og Norsk Landbrukssamvirke, hvilke andre fra næringen, faglige instanser eller berørte parter har gitt anbefaling om å fjerne de konkurransefremmende tiltakene?

Statsråd Sandra Borch [12:29:12]: Det er litt spesielt å se hvordan ulike representanter tolker formuleringen i Hurdalsplattformen. Gradvis å fase ut de konkurransefremmende tiltakene fra PU-ordningen er en debatt jeg mener vi bør ta, for prisutjevningsordningen er ganske presset slik den er nå. Selvfølgelig kan vi diskutere hvordan eventuelle konkurransepolitiske virkemidler skal finansieres. Det er jo en del av debatten som også Landbruksdirektoratet drar opp i sin rapport.

Så må jeg – igjen – si: Representanten Strifeldt er fra Finnmark. Hadde vi ikke hatt Tine, hadde vi ikke hatt samvirker i dag, hadde vi ikke hatt melkeproduksjon i Finnmark. Det må vi også ha med oss inn i denne debatten, ikke minst i den tiden vi lever i nå, hvor matberedskap og matsikkerhet i hele landet er viktig – ikke minst i nordområdene.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:30:10]: Jeg er ikke bekymret for at Tine ikke vil bestå, selv om jeg er finnmarking.

Jeg legger også merke til at statsråden ikke svarer på spørsmålet om hun konkret kan nevne noen andre enn Tine, Bondelaget eller Norsk Landbrukssamvirke som har gitt anbefaling om å fjerne de konkurransefremmende tiltakene.

Tine har en total markedsandel på omtrent 77 pst., for drikkemelk rundt 70 pst., og hele 94 pst. kontroll på primærleddet for melk. Meierimarkedet er en del av dagligvaremarkedet, der regjeringen har uttrykt bekymring for konkurransesituasjonen. Med en svekkelse av konkurransesituasjonen i meierimarkedet og tilnærmet monopol igjen vil dette gi seg utslag i mindre innlands konkurranse på melk og også på yoghurt. Det kan igjen føre til økte dagligvarepriser for forbrukerne.

Har statsråden utredet denne typen konsekvenser, og kan statsråden garantere at konkurransen ikke svekkes slik at det fører til høyere dagligvarepriser?

Statsråd Sandra Borch [12:31:15]: Jeg merker meg at man bruker høringsinnspillene på en måte som er litt misvisende. Bak Tines høringsuttalelse står det 6 000 melkebønder. Det er også enkeltpersoner som har sendt inn høringsuttalelser, f.eks. tidligere konsernledere i de ulike selskapene, som f.eks. Q-Meieriene. Vi skal selvfølgelig lytte til dem også. Det blir likevel misvisende av representanten Strifeldt å vise til at mesteparten av høringsinnspillene i denne saken viser til at man skal bevare ordningene akkurat slik de er i dag.

Jeg er ikke enig i at dette er en debatt som går på at prisen vil øke. Skjerpet konkurranse og ikke minst endring av tilskuddene kan bidra til å få ned prisen, alt etter hvordan man innretter ordningene.

Spørsmål 20

Grete Wold (SV) [12:32:28]: «Det bor mange syrere og tyrkere i Norge som fortvilet ser sine kjære stå på bar bakke etter det voldsomme jordskjelvet.

Vil statsråden instruere UDI om å hastebehandle søknader om familiegjenforening som vedrører personer i de jordskjelvrammede områdene, og vil regjeringen gi midlertidig mulighet for familiemedlemmer i Norge til å levere søknad om familieinnvandring på vegne av et familiemedlem som oppholder seg i de jordskjelvrammede områdene, på samme vis som afghanske familier fikk en slik mulighet etter Talibans overtagelse?»

Statsråd Emilie Mehl [12:33:06]: Jordskjelvkatastrofen i Tyrkia og Syria er grusom. Den berører oss alle sammen. Jeg har også stor forståelse for at personer som er i Norge, kan føle på bekymring for familiemedlemmer som er rammet.

UDI har etablert en ordning der berørte med en familieinnvandringssøknad i Norge gjennom et elektronisk skjema kan be om å få prioritert behandling. Da kan UDI konkret vurdere om søkerens situasjon tilsier en slik prioritert behandling.

Etter min mening er den ordningen som UDI har etablert, godt egnet til å ivareta søkere som har et særlig behov for å komme raskt til Norge. Jeg ser ikke at det er riktig med en instruks fra departementet som ville instruert om prioritering av alle søkere fra de jordskjelvrammede områdene.

Dette er en stor katastrofe, men det vil også variere i hvilken grad personer fra de berørte områdene er rammet, og dermed også hvilken prioritet de bør ha. Jeg mener det er riktig at høy prioritet forbeholdes dem som har de største behovene.

Jeg vil også minne om at vi står i en situasjon med masseankomster fra Ukraina. Det er lang saksbehandlingstid i alle familieinnvandringssaker. Hvis man legger opp til en generell prioritering av alle søknader fra jordskjelvrammede områder, vil det få store konsekvenser for andre søkere som også kan være mennesker som befinner seg i en vanskelig situasjon der hvor de er.

Det er per i dag ikke etablert en egen ordning for at referansepersoner i Norge kan fremme søknad om familieinnvandring på vegne av familiemedlemmer i Tyrkia og Syria. Det er i utgangspunktet UDI som beslutter mulige unntak fra vilkåret om at en søknad skal framsettes fra utlandet. Jeg ser det heller ikke som aktuelt å instruere om iverksettelse av en slik ordning nå.

I motsetning til situasjonen i Afghanistan høsten 2021, finnes det søknadskontorer for oppholdstillatelse i Norge i flere byer i Tyrkia. Det er ingen særskilte reisestriksjoner som følge av jordskjelvet som er til hinder for at søkerne kan møte ved de aktuelle søknadskontorene. Jeg understreker imidlertid at UDI har adgang til å unnta fra kravet om at søknad skal leveres av søkeren dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn som tilsier det. Jeg har tillit til at UDI vil vurdere et slikt unntak dersom det i en konkret sak er helt spesielle omstendigheter som gjør at søkeren ikke selv kan levere søknaden.

Grete Wold (SV) [12:35:51]: Det er gledelig å høre at man har begynt å ta tak i den situasjonen vi faktisk står oppe i. Som statsråden sier, er dette en forferdelig katastrofe som vi ikke har sett maken til i nyere tid. Den rammer Tyrkia, men også store områder i Syria, hvor framkommeligheten for å kunne levere søknader og komme seg rundt til aktuelle steder er meget begrenset, både på grunn av skadene etter jordskjelvet og også grunnet den situasjonen som en del flyktninger befinner seg i.

Jeg forstår det slik at man har en mulighet til å beslutte unntaksregler, men det vil likevel være behov for at familiemedlemmer her i Norge i større grad kan benytte seg av de ordningene som gjør at flyktninger faktisk har muligheten til å komme til Norge – i hvert fall midlertidig – gitt situasjonen, som er prekær. Dette er en akuttsituasjon. Det vil også kreve en litt annen hastegrad enn det man har hatt tidligere.

Jeg oppfattet ikke svaret dit hen at man nå har mulighet til å levere søknader i Norge, men at man kunne se på unntak. Forsto jeg statsråden rett?

Statsråd Emilie Mehl [12:36:57]: Som jeg sa, er det ikke slik at vi ser det som hensiktsmessig å gjøre unntak fra de vanlige reglene om dette nå. Men det er slik at UDI har lagd en ordning for familieinnvandringssøknad i Norge, der man kan be om en prioritert behandling dersom det er nødvendig av tidshensyn. Da må det være opp til UDI å vurdere om det er riktig å prioritere disse søknadene.

Jeg sa også at det ikke er etablert en egen ordning for at personer som er i Norge, kan fremme en søknad på vegne av andre familiemedlemmer som er i Tyrkia og Syria, men i særlige tilfeller hvor det er sterke menneskelige hensyn som gjør seg gjeldende, kan UDI vurdere om man skal gjøre unntak fra det. Det er flere muligheter for å søke fra Tyrkia og Syria, og de vanlige reglene er egnet til å ivareta også denne situasjonen inntil videre.

Grete Wold (SV) [12:38:02]: Jeg ser ikke at vi kommer så mye videre i akkurat dette spørsmålet.

Statsråden var inne på at vi står i en krevende situasjon, at UDI har begrensede ressurser, og at man også må foreta noen strenge prioriteringer. Jeg har forståelse for at statsråden ikke ønsker å bruke ordet «instruere». Det er klart at det er et sterkt virkemiddel. Samtidig er dette en helt akutt og veldig krevende situasjon.

Ville det ikke kunne avhjulpet noe i UDI hvis man fikk veldig tydelige signaler om at de sakene som nå ligger til behandling, legges øverst i bunken gitt den situasjonen som nå er akutt og meget krevende for de menneskene som dessverre er blitt rammet av denne forferdelige katastrofen?

Statsråd Emilie Mehl [12:38:45]: Jeg har tillit til at UDI forvalter det regelverket på en god måte og tar nødvendige hensyn, eventuelt gir prioritet, der de mener det er riktig.

Det er dessverre slik at det er veldig mange mennesker på flukt i verden. Det er mange som har opplevd f.eks. naturkatastrofer som gjør at man kan tape eiendom eller at man må flytte. Det er i utgangspunktet ikke slik at vi kan gi alle som har en vanskelig økonomisk situasjon eller bosituasjon, beskyttelse som flyktning. Re-

glene som gjelder for asylsøknader, flyktninger, familieinnvandring, arbeidsinnvandring eller Schengen-visum, som også er for tyrkere bl.a., er ordninger som også må gjelde i dette tilfellet – da særlig med de mulige unntakene som jeg pekte på i første innlegg.

Spørsmål 21

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:40:02]: Mitt innsendte spørsmål til justis- og beredskapsministeren lyder som følger:

«Kan statsråden garantere at opprettelsen av polititjenestested i Salangen ikke vil medføre redusert bemanning ved noen av de eksisterende polititjenestestedene i Troms politidistrikt?»

Statsråd Emilie Mehl [12:40:24]: Regjeringen er opptatt av å styrke det lokale politiet fordi vi mener det er viktig å sikre befolkningen trygghet og gode polititjenester i hele landet. Det er også bakgrunnen for opprettelsen av nye tjenestestede og ambisjonen vår om flere politifolk i hele landet.

I forbindelse med at vi vil legge fram en lokalpolitiplan, ble det i statsbudsjettet for 2023 satt av 75 mill. kr til å styrke lokalt politi over hele landet. Jeg minner også om at vi satte av 200 mill. kr til samme formål i budsjettet for 2022. De 75 mill. kr skal være tilstrekkelig til bl.a. å dekke opprettelse og drift av alle tjenestestedene som skal etableres i 2023, og også brukes til andre formål som fremmer et sterkere lokalpoliti nær folk. Vi har gitt Politidirektoratet i oppdrag å etablere de ni nye tjenestestedene, og jeg legger til grunn at de intensjonene regjeringen har, følges – altså at dette skal være en styrking av lokalpolitiet som ikke skal gå ut over andre deler av politidistriktene.

Det er ikke dermed sagt at det aldri vil forekomme endringer i bemanning eller tjenestetilbud, verken i Midt-Troms eller andre deler av landet. Det gjelder for både nye og gamle tjenestestede. De nye tjenestestedene skal oppfylle kravene som er satt av Politidirektoratet, og så må fasiliteter og tjenestetilbud utover det som er vanlige minimumskrav til tjenestestede, vurderes av bl.a. politiet i samråd med kommunen og det lokale politidistriktet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:42:23]: Det er et faktum at i budsjettet for 2023 er det i realiteten et nedtrekk for norsk politi gjennom omprioritering – selv om man sier at man viderefører budsjettmidler fra 2022-budsjettet. Det burde være en selvfølge. Sammenliknet med 2022-budsjettet, om man tar med de omprioriteringene som gjøres, betyr det at politiet – også gitt

den prisveksten vi ser – har magrere tider i inneværende år enn de hadde i 2022.

Det er også det Politiets Fellesforbund sier. De advarte sterkt mot å opprette nye polititjenestestede nettopp fordi de fryktet at det kom til å gå på bekostning av øvrige polititjenestestede. Jeg registrerer at statsråden går langt i å garantere. Kan statsråden garantere at man ikke vil få nedtrekk ved noen av polititjenestestedene i Troms?

Statsråd Emilie Mehl [12:43:32]: Som representanten selv pekte på, er budsjettssituasjonen krevende for både politiet og andre deler av justissektoren og mange andre etater i andre sektorer. Noe av det som er utfordrende, er bl.a. prisveksten i fjor. Derfor har regjeringen også signalisert at vi vil komme tilbake med en justering av budsjettet for 2023, slik at man får med seg prisøkningen. Det konkrete i det må vi komme tilbake til.

Det er riktig at det er en omprioritering. For denne regjeringen er det viktig at vi bruker pengene på mest mulig politikraft ute i landet. Derfor har vi lagt inn et lite nedtrekk på bl.a. konsulentbruk og byråkrati. Det mener jeg er riktig. Det er viktig at vi sikrer at flest mulig av de midlene politiet har til rådighet, kommer ut i tjenester som gir bedre tilbud til folk.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:44:35]: Fremskrittspartiet deler vurderingen av at det er svært viktig å heller bygge ned byråkrati og sørge for politikraft der ute. Samtidig er det viktig at vi ivaretar de funksjonene som politiet uansett må ha ved de ulike polititjenestestedene, også ved hovedsetet.

La meg stille spørsmålet på en litt annen måte, for det man kanskje opplever i distriktene som det mest utfordrende forholdet, er antall patruljer som er ute. Med store avstander hjelper det lite at man har et polititjenestested som er bemannet deler av døgnets tider. Det som er viktig, er politikraften ute på hjul. Kan statsråden garantere at man minst vil videreføre antall patruljer ute i Troms politidistrikt i inneværende år, slik man hadde det i 2022 – og aller helst en økning? For det aller viktigste er jo at politiet kommer når nøden er der.

Statsråd Emilie Mehl [12:45:36]: Arbeiderpartier-parti-regjeringen overtok etter en åtte år lang periode, hvor Fremskrittspartiet styrte sammen med Høyre i mange av dem. Da ble det gjennomført en politireform som etter min mening endte med å være altfor sentraliserende, hvor man bl.a. ikke fikk nok politikraft ut i landet og ikke i noen særlig grad fikk flere patruljer. Ambisjonen vår er nettopp å gå i motsatt retning: prioritere mer lokal politikraft. Det betyr ikke at det ikke er andre ting som også er viktig. Vi skal også prioritere satsing på etterforskning, og vi må f.eks. styrke innsatsen

mot vold i nære relasjoner. Men det er viktig at vi ser på hvordan vi kan ivareta behovet for lokalt tilstedeværende politi, både der det er lange avstander, slik som i Troms, men også som her i Oslo, hvor vi skal ha et nytt polititjenestested på Mortensrud fordi det bl.a. har vært utfordringer med lokal kriminalitet der. Det er jeg stolt av, og det kommer vi til å jobbe videre med.

Spørsmål 22

Ingrid Fiskaa (SV) [12:46:47]: «Den 6. februar vart Tyrkia og Syria ramma av eit kraftig jordskjelv. Så langt er 41 000 menneske bekrefta døde, og talet er forventå å stige. Tusenvis er hardt sårå, tallause bygningar har kollapsa, og folk står på berr bakke. Områda som nå er øydelagde av jordskjelvet, har husa millionar av flyktningar.

Vil regjeringa evakuera flyktningar frå dei jordsjelvramma områda og ta initiativ til å få med andre land på dette?»

Statsråd Emilie Mehl [12:47:23]: Jordskjelvet i Syria og Tyrkia har ført til en humanitær katastrofe, og hjelpebehovet er enormt. Det er bakgrunnen for at regjeringen mener det er viktig at Norge bidrar på mange områder for å hjelpe dem som er rammet. Vi har bl.a. gitt 250 mill. kr i bistand til hjelpearbeid i de aktuelle områdene gjennom FN, Røde Kors og de store norske humanitære organisasjonene. I tillegg har Norge gitt til sammen 500 mill. kr til FNs nødhjelpsfond og Røde Kors-føderasjonens nødhjelpsfond i 2022, vi har donert legemidler og medisinsk utstyr, og vi har bidratt med et Hercules-fly til medisinsk evakuering av skadde til sykehus og transport av nødhjelp – etter det jeg vet.

Det er ikke aktuelt, slik jeg ser det nå, med en særskilt evakuering av personer som oppholder seg i de rammede områdene. Det er dessverre ikke uvanlig at det skjer store naturkatastrofer eller andre alvorlige hendelser i land hvor det også befinner seg mange flyktninger, og det er ikke alltid slik at vi kan etablere – eller mener det er riktig å etablere – egne ordninger for flyktninger som befinner seg i slike områder. Vi ønsker å hjelpe flest mulig av dem som er rammet, uansett hvilken bakgrunn de har, og en av måtene vi kan gjøre det på, er å gi god bistand i områdene hvor de rammede befinner seg. Etter det jeg er kjent med per nå, er det heller ikke noen andre land som planlegger en slik evakuering.

Norge har en årlig kvote for gjenbosetting av flyktninger. På årets kvote er det planlagt for gjenbosetting av flyktninger som befinner seg i Tyrkia. Det vil skje på ordinær måte, hvor FNs høykommissær for flyktninger fremmer aktuelle saker for norske myndigheter. Norge har, og har hatt over tid, et nært samarbeid med høy-

kommissæren for å sikre at overføringen av kvoteflyktninger fungerer godt.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:49:22]: Eg takkar for svaret. Som statsråden heilt riktig seier, er dette ein enorm katastrofe – den største naturkatastrofen i Europa på 100 år. Behovet for hjelp er enormt, og eg er glad for at regjeringa har bidrege med humanitær hjelp, sjølv om det er forholdsvis lite når ein tek i betraktning det store behovet. Det er òg stort behov for å få betre tilgang til desse områda.

Samtidig er nettopp omfanget av katastrofen så stort at humanitær hjelp til dei ramma områda ikkje på langt nær dekkjer behovet. Spørsmålet er: Når statsråden så eintydig slår fast at det ikkje er aktuelt å evakuera, kva vil statsråden føreta seg for faktisk å hjelpa fleire enn dei som no er i dei jordsjelvramma områda?

Statsråd Emilie Mehl [12:50:22]: Som jeg sa, er det viktig for regjeringen at Norge bidrar bl.a. med nødhjelp gjennom ulike ordninger, og jeg viste i mitt første innlegg til hvordan vi gjør det. Så har vi et system for innvandring som innebærer at det f.eks. i familieinnvandringssaker, som vi var inne på i et tidligere spørsmål her, er mulig å gjøre noen unntak dersom man ser det som riktig i den enkelte sak.

Når det gjelder flyktninger, er det i utgangspunktet ikke slik at det at man bor i et område hvor det er krevende økonomiske forhold eller det på annen måte er vanskelig å være, gir grunnlag for flyktningstatus, med mindre det dreier seg om sikkerheten til den enkelte. Dette er imidlertid vurderinger som jeg ikke kan gjøre i hver enkelt sak, men jeg mener at det regelverket vi har, også ivaretar denne situasjonen slik som den er nå.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:51:27]: Eg oppfattar statsråden slik at regjeringa ser seg fornøgd med å ha gjeve 250 mill. kr til dei sterkt ramma områda i Syria og Tyrkia. Eg oppfattar at regjeringa dermed gjev uttrykk for ikkje å forstå omfanget av katastrofen. Dersom dei 250 mill. kr er det regjeringa har tenkt å bidra med, er det langt frå det som trengst i denne ekstreme situasjonen som har oppstått.

Til det å hjelpa fleire flyktningar – flyktningar som no er fanga i eit område utsett for katastrofe nummer to, etter ein lang borgarkrig: Det må då finnast andre måtar dersom regjeringa ikkje ønskjer å evakuera, som å hjelpa flyktningar til faktisk å koma seg ut og ha moglegheit til å overleva den harde tida som dei er i no.

Statsråd Emilie Mehl [12:52:31]: Jeg sa at vi bl.a. har gitt 250 mill. kr til hjelpearbeid i de aktuelle områdene. Jeg sa også at vi ga 500 mill. kr til FNs nødhjelpsfond og Røde Kors-føderasjonens nødhjelpsfond i 2022. Det er

viktig for regjeringen både nå og framover å stille opp for de landene som nå er rammet av jordskjelv og en påfølgende veldig stor humanitær katastrofe.

Samtidig ligger det litt i representantens premisser at det å evakuere personer ikke er tilstrekkelig. Her er det så mange mennesker som er hardt rammet, at vi er nødt til å stille opp med bistand og hjelp også der nede, og så har vi ordninger for overføring av flyktninger eller for personer som ønsker å søke asyl eller familieinnvandring, eller på annen måte søke opphold i Norge.

Spørsmål 23

Sveinung Stensland (H) [12:53:35]: Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«Mener statsråden at utvalget som skal granske terrorangrepet i Oslo 25. juni 2022, er bredt nok sammen satt til å vise hele bildet og belyse samhandlingen mellom PST og E-tjenesten i forkant av angrepet?»

Statsråd Emilie Mehl [12:53:53]: Slik saken står nå, mener jeg ja. Det utvalget som nå evaluerer politiets og PSTs håndtering av masseskytingen i Oslo natt til 25. juni i fjor, er satt sammen på en slik måte at det bør være et godt grunnlag for å gi et bilde av samhandlingen forut for og i forbindelse med masseskytingen, og at det vil bli belyst på en god måte innenfor det som er mandatets avgrensninger.

Evalueringsutvalget, som jeg antar at representanten er kjent med, fikk sitt mandat av Politidirektøren og sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste. Evalueringen administreres av Politihøgskolen, med bistand fra definerte kontaktpunkt fra PST, Politidirektoratet og Oslo politidistrikt. Utvalget ledes av førsteamanuensis Pia Therese Jansen ved Forsvarets Høgskole og har ellers en bred sammensetning fra flere sektorer. Mandatet og sammensetningen er offentlig tilgjengelig.

Jeg vil minne om at det ligger utenfor PODs og PSTs myndighet å evaluere Etterretningstjenesten, ettersom det ligger under forsvarsministerens konstitusjonelle ansvar. Samtidig vil jeg understreke – som et viktig poeng – at evalueringen skal vurdere informasjonen PST fikk fra Etterretningstjenesten i forkant av masseskytingen. Det er viktig, for vi må forstå hva PST visste, og forstå hvorvidt hendelsen kunne vært unngått, eller hvordan dette kunne vært håndtert annerledes hvis det var andre måter som hadde vært bedre.

Den 6. februar i år mottok Justis- og beredskapsdepartementet en skriftlig redegjørelse fra Forsvarsdepartementet som er innhentet fra Etterretningstjenesten. Den ble sendt videre til evalueringsutvalget. Redegjørelsen oppsummerer saken og gir en tidslinje for aktiviteter, møter og informasjonsutveksling. Rapporten skal et-

ter planen leveres før sommeren. Den skal være ugradert og egnet for offentliggjøring. Jeg mener det er riktig å komme tilbake til eventuelle andre skritt etter at evalueringen foreligger.

Sveinung Stensland (H) [12:56:16]: Jeg likte veldig godt deler av svaret og ikke så godt andre deler av svaret – men virkeligheten er jo som den er. Jeg la spesielt merke til at denne granskingen handler om politiet og PST og er underlagt justissporet. Det er laget en rapport, ja, fra E-tjenesten via Forsvarsdepartementet, men dette utvalget ser jo ikke på samhandlingen, annet enn at de har fått en rapport. Det har vært interessant å lese bl.a. en del av sakene som har vært i VG. Sist uke uttalte assisterende E-sjef: «Vi har delt all relevant trusselinfo med PST uten forsinkelser».

For å skjønne hva som skjedde i denne sakens sammenheng, er det sentralt for meg å få vite hva som skjedde med de opplysningene, og om vi har gode nok rutiner i samhandlingen mellom PST og E-tjenesten. Det er, slik jeg ser på denne saken, mer interessant enn kommunikasjonen mellom PST og Oslo-politiet.

Har statsråden noen kommentarer rundt det?

Statsråd Emilie Mehl [12:57:19]: Noen av de problemstillingene representanten tar opp, er jeg for så vidt enig i at det er viktig å få mer innsikt i. Det er nettopp det jeg har tro på at dette utvalget vil kunne bidra til.

Det er som sagt slik at den skriftlige redegjørelsen som Forsvarsdepartementet har fått fra Etterretningstjenesten, om bl.a. kontakten mellom Etterretningstjenesten og PST, er sendt til utvalget. Der vi er nå, mener jeg det er viktig at vi avventer utvalgets rapport og ikke trekker konklusjoner på forhånd om hva som kommer eller ikke kommer der. Når den rapporten foreligger, har vi et bedre grunnlag for å vurdere saken, både om det er flere ting det er nødvendig å se på, og ikke minst om hvilke tiltak vi eventuelt kan gjøre for å forebygge liknende hendelser i framtiden.

Sveinung Stensland (H) [12:58:19]: Jeg biter meg merke i at statsråden sier at dette skal ende opp i en rapport som skal være ugradert. Det vil jo være litt spesielt om vi får en ugradert rapport som skal ta for seg E-tjenesten og det de driver med. Samtidig er utvalget satt sammen slik at det ikke er noen med etterretningskompetanse der, som jeg også tok opp i mitt første spørsmål. I mandatet er det heller ikke noe om gransking av E-tjenesten og samhandlingen mellom PST og E-tjenesten i forkant.

Jeg er fortsatt ikke trygg på at vi får fullstendig klarhet i hendelsesforløpet i forkant av det som skjedde 25. juni. Dersom den ugraderte rapporten ikke gir oss

tilstrekkelig med svar, er statsråden interessert i å gå videre i det sporet jeg skisserer, som virker å være vel så interessant som samhandlingen mellom Oslo-politiet og PST?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Emilie Mehl [12:59:13]: På nåværende tidspunkt mener jeg det ikke er riktig av meg å ta stilling til det. Nå er det viktig at vi avventer denne evalueringen. Etterretningstjenesten ligger som sagt under forsvarsministerens konstitusjonelle ansvar, og det ligger utenfor PSTs og PODs myndighet å evaluere. Jeg mener vi kommer til å ha et godt grunnlag for å vurdere veien videre når denne rapporten foreligger.

Spørsmål 24

Geir Jørgensen (R) [12:59:56]: «Torsdag 23. februar er det 500 dager siden Høyesterett enstemmig konkluderte med at vedtaket om konsesjon til vindkraftutbygging på Fosen var ugyldig fordi utbyggingen krenker reindriftssamenes rett til kulturutøvelse.

Vil statsråden snart komme med tiltak for å sikre menneskerettighetene til reineierne på Fosen, og hva vil statsråden gjøre for å sikre at liknende brudd på menneskerettighetene ikke skjer i fremtiden?»

Statsråd Terje Aasland [13:00:29]: Regjeringen har vært tydelig på at vi skal sikre at staten oppfyller sine folkerettslige forpliktelser overfor reindriftssamene på Fosen. Umiddelbart etter Høyesteretts avgjørelse hadde Olje- og energidepartementet korrespondanse med Fosen Vind, Roan vindkraftverk, reindriften og Sametinget. Olje- og energiminister Marte Mjøs Persen gjennomførte befarings- og møte på Fosen 12. november 2021.

I brev av 13. desember 2021 varslet Olje- og energidepartementet at det ville bli vurdert omgjøring av konsesjonene, og gjorde det samtidig klart at for å gjøre endringer i konsesjonene må det en ny behandling og nye vedtak til. Departementet viste videre til at det var behov for å utarbeide et faglig grunnlag for de beslutningene som skulle treffes, og ba reindriften og selskapene om innspill til utredningsprogram. Vindkraftselskapene leverte forslag til utredningsprogram i januar 2022.

Etter møtet med reindriften ba departementet i mai 2022 vindkraftselskapene om å konkretisere utredningsprogrammene. Selskapene sendte deretter overrevidert forslag til utredningsprogram midt i juni. Reindriften hadde fortsatt innvendinger, og departementet gjorde ytterligere forsøk på å presisere og kon-

kretisere utredningsprogrammet. Et nytt forslag ble oversendt reindriften i begynnelsen av september 2022. Konsultasjoner med reindriften er gjennomført i november 2022, og Sametinget og NRL deltok også i disse møtene. Sametinget har bedt om konsultasjoner på politisk nivå, og en slik konsultasjon er planlagt gjennomført mellom sametingspresidenten og undertegnede 2. mars.

Det har nå i lang tid vært forsøkt å oppnå en felles forståelse med reindriften og Sametinget om de faktiske og rettslige sidene av saken, og jeg er opptatt av å kunne inkludere også deres synspunkter i dette utredningsprogrammet, som jeg mener er helt avgjørende for at vi skal kunne fatte et nytt forvaltningsvedtak om dette med avbøtende tiltak. Jeg håper at vi i møtet 2. mars kan klare å komme viktige skritt videre i denne saken, som jeg håper at vi kan løse på en raskest mulig måte.

Geir Jørgensen (R) [13:02:30]: Jeg vil takke for oppramsingen av tidslinjen, men vi er altså snart på dag nummer 500. Rødts syn er at Fosen-saken er et pågående menneskerettighetsbrudd, en skam for rettsstaten og en politisk skandale for historiebøkene.

Et nytt overgrep mot de samiske rettighetene skjer altså samtidig som vi har en kommisjon som skal finne sannhet og forsoning for den urett som det samiske folk i dette landet har blitt utsatt for gjennom mange, mange tiår. Regjeringen har sagt at de vil finne en løsning som står seg for ettertiden, men vi er på dag nummer 500, vi er langt ut i denne ettertiden, så jeg må spørre: Hvor langt ut i denne ettertiden skal vi komme før denne saken finner sin løsning?

Statsråd Terje Aasland [13:03:23]: Da jeg gikk igjennom den tidslinjen som har vært i denne saken fram til nå, var det ikke bare for å ramse opp tilfeldige ting. Vi har ønsket å finne et fellesskap rundt dette utredningsprogrammet. Utredningsprogrammet må svare på det som Høyesterett ikke svarer på, nettopp hvordan vi kan finne og treffe et nytt vedtak, et forvaltningsmessig vedtak som baserer seg på å ha også avbøtende tiltak som gjør at reindriften kan komme ut av dette på en god og en positiv måte. Vi er opptatt av å følge opp våre folkerettslige forpliktelser overfor reindriftssamene, som jeg sa, og jeg håper at den konsultasjonen som skal være 2. mars med sametingspresidenten, faktisk kan føre til at vi kommer et skritt videre.

Geir Jørgensen (R) [13:04:09]: I løpet av tidsspenet siden Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen tiltrådte, opplever vel langt de fleste at det ikke er noen framgang i saken, men samtidig ser vi at regjeringen ivrer etter å bygge ut ny vindkraft – mer vindkraft på samisk jord. I Hurdalsplattformen er regjeringen offensiv

og sier at Norge skal være et foregangsland for urfolks rettigheter. Hvordan skal urfolks rettigheter kunne bli ivare tatt framover i nye prosjekter når det ser ut som regjeringen ikke klarer å komme videre og imøtekomme Høyesteretts dom i Fosen-saken?

Statsråd Terje Aasland [13:04:58]: Jeg går ut fra at representanten ikke mener at staten skulle gjennomført dette utredningsprogrammet uten å invitere inn Sametinget og reindriften som faktisk er berørt. Vi ønsker på en god måte å ivareta de folkerettslige forpliktelsene vi er satt til å forvalte. Det betyr at for å komme videre må vi også få et utredningsprogram. Det håper jeg at vi kan få enighet om, for utredningsprogrammet må treffe avgjørelser og hente inn kunnskap om avbøtende tiltak, sånn at vi kan være trygge på at reindriftsnæringen ikke blir påvirket i fortsettelsen. Derfor er jeg opptatt av, og mitt departement har også brukt tid på, å prøve å finne en enighet rundt konsultasjonene om utredningsprogrammet, som er en nødvendighet for å kunne fatte et nytt forvaltningsvedtak. Jeg går ut fra at ikke representanten mener at vi bare skal fatte et nytt forvaltningsvedtak uten å ha kunnskap om avbøtende tiltak, som det er helt nødvendig at vi får på plass i forbindelse med denne utredningen, som vi må gjennomføre.

Spørsmål 25

Sofie Marhaug (R) [13:06:15]: «Statsråden har sagt i svar på skriftlig spørsmål til meg at de forventede samlede investeringene i Equinors endrede PUD/PAD for Snøhvit og Melkøya er 13,2 mrd. kr med et usikkerhetsspenn på +/- 20 pst. Vi vet samtidig at norsk olje- og gassindustri er kjent for store overskridelser ved utbygging. Og vi lever i en tid med voldsom prisvekst, det understreker jo regjeringen stadig.

Er statsråden enig i at det er stor sannsynlighet for at prislappen på investeringene bikker 15 mrd. kr?»

Statsråd Terje Aasland [13:07:02]: Jeg forventer at de følger opp det kostnadsestimatet for Snøhvit som er forelagt i PUD-en og PAD-en. Jeg har ikke noen grunn til å anta annet enn at også utbyggerne er opptatt av akkurat det. Når det gjelder usikkerhet, er det for alle utbyggingsprosjekter på investeringsstidspunktet knyttet noe usikkerhet til hva investeringene faktisk vil bli når prosjektet er gjennomført. Det gjelder ikke bare utbyggingsprosjekter i olje- og gassvirksomheten, men utbyggingsprosjekter av litt omfang egentlig på de fleste områder.

Jeg forventer at en følger opp de kostnadsberegningene som er gjort, på en god måte, og forutsetter at det

blir fulgt opp i tråd med andre ordinære byggeprosjekter. Rettighetshaverne i Snøhvit-feltet har tatt en investeringsbeslutning på Snøhvit Future-prosjektet og levert endret PUD/PAD basert på et investeringsanslag på 13,2 mrd. kr. Jeg har ikke noe grunnlag som tilsier at dette ikke er et forventningsrett estimat.

Sofie Marhaug (R) [13:08:09]: Statsråden har selv sagt at med det usikkerhetsestimatet som den søknaden opererer med, vil dette overstige 15 mrd. kr, så å være så sikker på at dette vil holde seg under grensen for stortingsbehandling, synes jeg er spesielt.

Vi vet at f.eks. Balder Future-prosjektet la seg rett under grensen for stortingsbehandling i sin tid. Prosjektet fikk en enorm kostnadssprekk og er anslått til å koste 38 mrd. kr, nesten det dobbelte av det opprinnelige anslaget som regjeringen fikk på sitt bord i sin tid. Det er helt naturlig at selskapene legger seg rett oppunder det som er grensen for stortingsbehandling. Det er klart at de ikke ønsker den flombelysningen som en stortingsbehandling vil gi. Er statsråden enig i at dagens praksis gir oljeselskapene incentiv til å underdrive kostnadene, og gjør at prosjekter som burde blitt behandlet av Stortinget, ikke blir det?

Statsråd Terje Aasland [13:09:14]: Svaret på spørsmålet er nei. Jeg har ingen forutsetning for å legge til grunn at olje- og gasselskapene, når de leverer PUD eller PAD, prøver å tilpasse seg en grense som er satt av Stortinget selv, som handler om at PUD-er og PAD-er under 15 mrd. kr behandles av departementet i regjering. Prosjekter som på investeringsstidspunktet er over 15 mrd. kr, skal behandles av Stortinget. Jeg forholder meg til det regelverket Stortinget har satt, og har ikke grunn til å spekulere i det som representanten Marhaug tar opp nå.

Sofie Marhaug (R) [13:09:53]: Hvis statsråden forholder seg til det regelverket som Stortinget har satt, skal jeg ta opp en annen del av det regelverket. En forutsetning for at Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet kan godkjenne planer for utbygging, anlegg og drift fra olje- og gassnæringen, er at prosjekter ikke har «prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning», som det heter. Elektrifiseringen av Melkøya blokkerer allerede for etablering av annet næringsliv. Det vil ta nesten alt kraftoverskudd nord for Ofoten i dag, og det vil føre til press på utbygging i reindriftsområder. Det siste vet vi etter Fosen-dommen at er svært konflikthyllt og vanskelig. Et spørsmål til statsråden er om han virkelig kan gå god for at prosjektet ikke har «samfunnsmessige sider av betydning», for å holde oss til dagens regelverk. Hvordan tolker statsråden el-

lers denne formuleringen om samfunnsmessige sider av betydning, hvis ikke Melkøya er det?

Presidenten [13:11:01]: Da skal statsråd Aasland få ordet, men det kunne kanskje være bra for publikum å få vite hva PUD og PAD er.

Statsråd Terje Aasland [13:11:32]: Hvis jeg får bruke litt tid på det: PUD er plan for utbygging og drift, og PAD er plan for anlegg og drift. Da har vi stokket ordene riktig, president.

Presidenten [13:11:28]: Takk for informasjonen. Da går vi løs på svaret.

Statsråd Terje Aasland [13:11:30]: Det er veldig bra. Vi har saken til behandling i departementet nå og går gjennom både selve Snøhvit-prosjektet og elektrifiseringsprosjektet med ny ledning fra Skaidi til Hammerfest. Vi har ikke tatt stilling til hvordan vi tilnærmer oss dette prosjektet. Grensene for investeringskostnader i prosjektet er satt av Stortinget, og jeg forholder meg til dem.

Jeg er enig i at det er diskusjoner om hva som skal være grunnlaget for videre utvikling av nordområdene våre, og kanskje spesielt i tilknytning til Nordland, Troms og Finnmark, med bakgrunn i den kraftsituasjonen vi har i dag. En ting som understreker situasjonen, er at det er behov for mer nett, mer kraft og enda bedre bruk av energien også i de nordlige områdene, som det er for store deler av landet. Så det er viktig at vi lykkes med en raskere nettoutbygging og får på plass mer energiproduksjon og bedre bruk av energien, nettopp for å legge til rette for mange av de fantastiske mulighetene som er i nord.

Spørsmål 26

Tobias Drevland Lund (R) [13:12:46]: «Den siste tiden har det i lokalmedia vært rettet oppmerksomhet mot innbyggernes rettssikkerhet i behandling av arealplaner, for eksempel på NRK Innlandet 15. februar 2023 og i Brønnøysund Avis ved flere anledninger – dette med hensyn til lokalpolitikernes habilitet, men også kommunens manglende varslingsplikt direkte til berørte parter ved oppstart av arealplanarbeid.

Mener statsråden at lovverket vi har i dag, i tilstrekkelig grad sørger for åpne, informerte og uhilda prosesser rundt kommunenes arealplanarbeid?»

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:13:24]: Eg er kjend med oppslaga i media som representanten viser til, og så langt eg er kjend med, gjeld kritikken i all hovudsak handsaminga av arealdelen i kommuneplanen. Eg mer-

ka meg vidare at oppslaga delvis handlar om habilitetsreglar som ligg i forvaltningslova, som igjen ligg under ansvarsområdet til Justis- og beredskapsdepartementet, og delvis handlar det om reglane i plan- og bygningslova knytte til varsling.

Plan- og bygningslova har klare reglar om varsling ved oppstart av arbeid med arealdelen til kommuneplanen og revisjonen av han. Det går fram av lova at offentlege organ og andre som planen får følgjer for, skal varslast om føremål og viktige problemstillingar for planarbeidet. Det skal alltid kunngjerast ei melding om dette i minst éi avis som er alminneleg lesen på staden, og gjennom elektroniske medium. Føremålet med dette er å gje moglegheit for innspel og påverknad gjennom heile planprosessen, både for private som har interesse i eit planforslag, og for styresmakter som dette får følgjer for. Det er ikkje nødvendig å varsle grunneigarar, festarar eller rettshavarar særskilt når kommunen endrar arealdelen. Årsaka til det er at arealdelen omfattar heile kommunen og difor er overordna og mindre detaljert. Vedtak her er ikkje enkeltvedtak, og kan heller ikkje klagast inn.

Ettersom kommuneplanen omfattar alle eigedomar i kommunen, vert det krevjande om ein skal varsle alle grunneigarar, festarar og rettshavarar med brev. Det kan mange stader vere tale om fleire tusen og – f.eks. i Oslo kommune – fleire titusen grunneigarar, og lova legg difor opp til ei meir fleksibel ordning. Sjølv om grunneigarane ikkje skal varslast særskilt, er det i lov-motiva føresett at kommunen skal leggje aktivt til rette for medverknad.

Når det gjeld habilitet, skal folkevalde først sjølve vurdere om dei kan vere inhabile og reise spørsmål om fråtreiding når saka vert handsama i eit folkevalt organ. Det er likevel det folkevalte organet sjølv som avgjer habiliteten til medlemmer i organet når saka er til handsaming i det aktuelle organet. Eg meiner dette er ei ordning som i all hovudsak fungerer godt.

Tobias Drevland Lund (R) [13:15:58]: Jeg takker for svaret.

I Brønnøy kom tre akvakulturområder, inkludert et næringsområde på 500 dekar for landbasert oppdrett med utslipp til sjø, helt overraskende på de berørte innbyggerne da de kom inn på arealplankartet. Dette belyser minst to problemstillinger. Den første er varslingsplikt, som i realiteten kan begrenses til nettopp det statsråden sier, å kunngjøre arealplanarbeidet i lokalavisen ved en enkelt anledning og på kommunenes hjemmesider, dvs. ingen plikt til direkte å varsle de berørte.

For det andre er kravene til konsekvensutredning i arealplanarbeid ofte av overordnet karakter. På Gåsholman var konsekvensutredningen såpass overordnet at

bosettingen i området ikke ble inkludert i det hele tatt, verken i kommunens konsekvensutredning eller i selve akvakultursøknaden.

Mitt spørsmål er: Kan statsråden se noen lovmessige grep som kan gjøres for å sikre at alle berørte i slike saker er bedre opplyst om hverandre tidlig i prosessen, og sikre at innbyggerne kan fremme sine egne interesser?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:17:01]: Som eg viste til i mitt første svar, er det generelle reglar som gjeld for å varsle ved oppstart av arealplanarbeid generelt, for alle som er i kommunen. Det er viktig at ein opplyser gjennom ei avis som er allment lesen, og i tillegg gjennom elektroniske medium, slik at både grunneigarar og festarar, men òg andre som måtte ha interesser knytte til areal- og planarbeidet, vert gjort godt kjende med og kan setje seg inn i dette.

Det det handlar om her, er om ein skal ha ein plikt til å sende ut brev eller liknande direkte til eksempelvis grunneigarar og festarar i ein slik fase. Då er det viktig at ein arealplan legg dei overordna rammene, mens meir detaljerte føringar for ei utbygging er typisk i eit reguleringsplanarbeid. Ein må òg stille andre krav til at ein gjev direkte informasjon til dei interessentane som er direkte part i ein plan.

Tobias Drevland Lund (R) [13:18:06]: Jeg vil ta tak i dilemmaet med habilitet. NRK Innlandet skrev 15. februar, som sagt, om en lokalpolitiker og investor i Øyer som var blitt kjent inhabil hele ti ganger i kommunepplansammenheng, og i Brønnøysund avis kan vi lese om en profilert investor og kommunepolitiker som i 2019 var med og behandlet en arealplan selv om han hadde store næringsinteresser i saken.

I sitt svar til representanten Fylkesnes på spørsmål om habilitet i arealsaker skriver statsråden at han har

tillit til at lokalpolitikerne gjør gode habilitetsvurderinger, men spørsmålet mitt er: Hva tenker statsråden om den samlede rettssikkerheten til innbyggerne i Norge når praksisen rundt habilitet er forskjellig fra kommune til kommune?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:18:48]: Eg er veldig oppteken av at ein skal gjere gode vurderingar knytte til habilitet. Den enkelte har eit stort ansvar for å vurde sin habilitet, men òg det organet som skal behandle saka, har eit sjølvstendig ansvar for å vurdere habilitets-spørsmålet.

Det vart vist til at det kan vere tilfelle der enkeltpersonar har meldt seg inhabile fleire gongar. Vel, det er betre at ein melder seg inhabil ein gong for mykje enn ein gong for lite. Eg meiner at ein skal ha eit bevisst forhold til det. Om ein folkevald er part i ei sak, er ein inhabil. Så er det sjølvstendig eit vurderingstema kva som gjer at ein er part i ei sak. Men KS og Kommunaldepartementet har sendt ut rettleiarar knytte til korleis ein skal handtere dette, og så må det følgjast opp av det enkelte organet og ikkje minst av den enkelte som står i dei situasjonane.

Presidenten [13:20:03]: Dermed er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 3 [13:20:05]

Referat

Presidenten [13:20:05]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.20.

